BAĞIMSIZLIK DEMOKRASİ SOSYALİZM İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ SAYI: 196 9 OCAK 1979 FIYATI: 7,5 LİRA

SERMAYENİN BASKI REÇETELERİ

1979

DÜNYA ÇOCUK YILI

Dr. UĞUR GÖNÜL

"......
hoş geldin bebek
yaşama sırası sende
senin yolunu gözlüyor kuşpalazı
boğmaca
sıtma ince hastalık yürek enfarktı
kanser filan
işsizlik açlık filan..."

Nazım Hikmet

1979 dünya çocuk yılı... 20 Kasım 1959'da yayınlanan Çocuk Hakları Bildirgesi'nin 2. maddesi şöyle diyor: "Çocuk, sağlıklı ve normal bir biçimde özgürlük ve saygınlık içinde bedenen, manen, zihnen, ruhen ve sosyal açıdan gelişebilmesi için özel himaye görmeli, gerekli fırsat ve kolaylıklardan yararlandırılmalıdır. Bu amaçla hazırlanacak yasalarda çocuğun lehine olacak hususlar gözönünde tutulmalıdır." 7. maddede ise şunlar yer alıyor: "En azından ilkokul eğitiminin ücretsiz ve zorunlu olarak sağlanması çocuğun hakkıdır". Yine aynı bildirgede "... Doğum öncesi, doğum sonrası bakım da dahil çocuğa ve annesine özel ilgi ve ihtimam gösterilmelidir..." deniyor. Çocukların, bütün zorunlu doğal hakları sayılıyor.

1979 dünya çocuk yılı... Bu yıl boyunca kapitalist ülkelerde de çocuklar yüceltilecek, parlak nutuklar atılacak, onlara yönelik programlar düzenlenecek, tiyatrolar oynanacak. Hangi çocuklar ne derecede yararlanacak bundan? Tüm olaylarda olduğu gibi "çocuk yılı" da sınıfsal açıdan değerlendirilmelidir.

ÇOCUK YAŞAMI: SAĞLIK DÜZEYİNİN ÖLÇÜSÜ

Geniş işçi ve emekçi kesimlerin çocukları, kırsal alanda yaşayan emekçilerin çocuklara hâlâ okulsuzdur; çocuğun en doğal hakkı olan sağlıklı yaşama hakkından bile yoksundurlar. Ana ölümleri çok fazladır. Türkiye'de 0-5 yaş grubunun nüfusa oranı yüzde 40 iken, tüm ölenlerin yüzde 50.9'unu 5 yaşın altındaki çocuklar oluşturmaktadır.

Kapitalizmin bir sonucu olan bölgeler arası eşitsizlikler çocukların yaşama koşullarında da söz konusudur. Örneğin: İç Anadolu bölgesinde köylerde ölenlerin yüzde 62.5'nin 5 yaş altında olmasına karşın bu sayı İzmir'de yüzde 21.4'dür.(1) Ülkemizde bebek ölümleri yüzde 1,55 dir. Bu oran SSCB'de yüzde 0,26, Küba'da yüzde 0,40'dır. (2) Kırsal bölgelerde bebek ölümleri daha da üst düzeyde olmasına karşın, şehirsel bölgelerde bu oran, ortalamanın çok altındadır. Dünya Sağlık Teşkilatı'na göre bir ülkenin sağlık düzeyini gösteren en önemli kriter de bebek ölümleridir.

"Ölen ölür kalan sağlar bizimdir" diye büyük oranda kendi direnciyle yaşayabilmiş çocuklarımıza neler yapılıyor? Ne gibi olanaklar veriliyor? Çetin sağlık koşullarıyla karşılaşan çocuklardan hastalananların hiç de azımsanmıyacak bir oranı kusurlu yaşamaktadır. Çağdaş olanaklarakavuşması için bu çocuklara özel eğitim verilmesi zorunludur. Bunu yapmak da devletin görevleri arasındadır. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bu konuda şu tesbitler yapılıyor: 1975 ders yılında 0-19 yaş grubunda bulunup da gözleri göremeyenlere götürülen hizmet 4 kurumda 586 öğrenciyi kapsamaktadır. Oysa bu programdan yararlanmak durumunda olanların sayısı yaklaşık 40 bin dolayındadır. 40 bin kişiden ancak 586'sı eğitilmektedir. Diğer bir deyimle tüm Türkiye'de gözleri göremiyenlerin ancak yüzde 1.4'ü eğitim olanaklarından yararlanmaktadır. Geri kalan yüzde 99.6'sı kaderiyle başbaşadır. Gene aynı kaynağa göre duyma yeteneğinden yoksun çocukların ancak yaklaşık yüzde 0.8 kadarı eğitim olanağından yararlanmakta (46 bin 450 kişiden yalnız 454'ü) ve bu alandaki eğitimin niteliğinin yetersizliği aynı kaynakça açıklanmaktadır. (3)

YÜRÜYÜŞ

Sahibi: Yürüyüş Yayıncılık Ltd.Şti. adına NİHAT SARGIN ● Genel Yayın Yönetmeni: Zeki KILIÇ ● Yazı İşleri Müdürü: Neşet KOCABIYIKOĞLU ● Teknik Sekreter: Bülent ARTAMLI ● Yönetim: Konur sok. 15/8 Kızılay-ANKARA Tel: 17 45 81 ● İstanbul Bürosu: Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş-İSTANBUL Tel: 26 35 67 ● Avrupa Temsilciliği: COODİFF 13/2 Square Wiser-1040 Bruxelles - BELÇİKA Tel: 230 34 72 ● İlan Koşulları: Arka kapak renkli 22.500.TL. Arka Kapak siyah beyaz 18.000.TL., İç sayfalar sütun santimi 80.TL. Yayın ilanları % 50 indirimlidir. ● Baskı: Daily News Web Offset Tesisleri ● Kapak: Uğur OKMAN

● Abone koşulları: Yıllık 300.-TL., Altı aylık 150.-TL. ● AVRUPA: Altı aylık 375 TL. (30 DM), Yıllık 750 TL.(60 DM) ● AMERİKA: Altı aylık 500.TL., Yıllık 1000.TL. ● AVUSTRALYA - JAPONYA: Altı aylık 600.TL., Yıllık 1200.TL.

● Ödeme Adresi: TÜRKİYE: YÜRÜYÜŞ DERGİSİ POSTA ÇEKİ 100234 ● AVRUPA: COODİFF POSTA ÇEKİ: 000-1164657 BRUXELLES - BELÇİKA

KAPİTALİST TOPLUMUN DIŞINA ATTIĞI ÇOCU

1977 yılında 0-6 yaş grubunda korunmaya gereksinme duyan 1.5 milyon çocuk bulunmasına karşın götürülen hizmet ancak 21 bakım evinde 3030 çocuğu kapsayabilmiştir. 7-18 yaş grubunda bulunan 2.2 milyon çocuk korunma, bakılma, yetiştirilme gereksinimi duyarken 1977 yılında 93 yetiştirme yurdunda bakılan çocuk sayısı 15 bin 2'dir. (4) Bu çocuklar, yani 0-6 yaş grubundan bakıma muhtaçların yüzde 99.8'i, 7-18 yaş grubunda ise yüzde 99.3'ü gene "kaderiyle" başbaşadır. Genellikle ikinci grup çocuklar yaşamak için giderek toplum dışına düşen yollara itilmektedir. 1960 yıllarına alt şu veriler durumun acı sonuçlarını en iyi şekilde vermektedir:

"1960 yılında İstanbul'da işlenen hırsızlık suçlarının yüzde 21'inin 1961'de yüzde 23'ünün (bu oranın şimdilerde epeyce arttığı söylenebilir), aktif homoseksüellerin yüzde 33'ünün yankesiciliğin yüzde 12'sinin ve cinsiyetle ilgili suçların yüzde 11'linin çocuklar tarafından işlendiği saptanmıştır."(5) Toplumun dışarıya itmesi yüzünden hırsızlıklara, homoseksüaliteye, yankesiciliğe sürüklenen çocuklar... Kovboy filmiyle, resimli romanıyla vb. ile bu çocukları şartlandırarak etkisi altına alan kapitalist toplumun sebep olduğu çirkeflikler de sorunun üstüne tuz biber ekmekte, suç oranlarını daha da arttırmaktadır.

DOKUZ MİLYON ÇOCUĞA İKİ KREŞ

Bu gruba girmeyen diğer çocukların durumu nedir? kişilliğin gelişmesinde en önemli yaş grubu olan 0-6 yaş grubu çocuklar olanaksızlık içinde burjuva toplumun şartlanmalarıyla yetişmektedir. Bu sorun özellikle çalışan kadınlar için önemlidir.

"6 milyondan fazla çalışan kadının 0-6 yaş arasındaki 9.3 milyon çocuğuna karşın devletin açmış olduğu yalnız iki kreş ve 6 ana okulu vardır. Resmi istatistiklere göre de Türkiye'de 132 özel yuva vardır. Yuvaların aylıkları 500-1000 TL. arasında değişmektedir." (6) (Şimdilerde en ucuzunun aylığı 2000 TL. civarındadır). Bunlardan da zaten son derecede dar bir kesim yararlanmaktadır.Geçimini sağlamak için, işgücünü satan emekçi kadınların çocukları ise, çocuğu kötü yönde koşullandıran tüm etkenlerle karşı karşıyadırlar. Kanunun zorlayıcı hükmüne karşın çalışan kadınlara kreş açan fabrika üç-beşin ötesine geçmemektedir. Açmayanlara verilen ceza da çok komik rakamlardadır. Resmi verilere göre tüm Türkiye'de 3-6 yaş grubu çocukların ancak yüzde 1.1'i okul öncesi eğitiminden yararlanmaktadır.

Bu sorun sosyalist ülkelerde ulusal düzeyde çözüme kavuşturulmuştur. Orada çocuklar her türlü olanaklardan yararlanmakta, bu olanakları sağlamak devletin baş görevlerinden biri olmaktadır. Örneğin Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde 210 bin 750 çocuğun bakıldığı 17 bin kreş, 660 bin çocuğun yararlanabildiği çocuk bahçeleri vardır. Macaristan'da da 40 bin 154 çocuğun bakıldığı 1043 kreş bulunmaktadır. 3-6 yaş grubu çocukların yüzde 59'u ana okuluna gidebilmektedir.

Daha 1917 yılında çıkarılan bir kanunla Ana-Çocuk sağlığı hizmetleri SSCB'de ülke çapında yaygınlaştırılmıştır. Sovyetler Birliği'nde tüm 7 yaş altı çocuklar kreş, çocuk bakım evleri, anne ve çocuk sağlığı evlerine v.s. yerleştirilmekte, eğitimlerine özel bir önem verilmektedir. Gelişme bozukluğu olan çocuklar ilgili merkezlerde eğitilmektedirler. SSCB'de ana çocuk sağlığı eğitimi hizmetleri Dünya Sağlık Teşkilatı tarafından örnek olarak gösterilmektedir.

ALTI YAŞINA GELEBİLEN "KAHRAMAN ÇOCUKLAR"

0-6 yaş grubu çocukların eğitimi ve bakımı sorunları ülkemizde bu grubun sağlıklı olarak okul çağına gelebilmesine indirgenmiştir. Kırsal bölgede bu çocuklar beslenme bozukluğu, eğitimsizlik, hastalıkların pençesinde okul çağına kadar kendi dirençleriyle gelirler. "Bu kahraman çocukların" bu yaşa kadar gelmelerini ödüllendirmek (!) için bunlara ilkokul olanağını sunmak bir kanunla devletin görevi sayılmıştır. Devlet bunu yapmaya mecburdur. Oysa uzay çağını yaşayan dünyada, Türkiye'de okul çağında 1 milyon çocuk okuma olanağından yoksun bulunmaktadır. İlköğretimde yüzde 87.5 olarak görülen okullaşma oranı da bölgeler arasında, kız erkek öğrenciler arasında büyük farklılıklar göstermektedir.

Kırsal bölgede ilkokulda orta öğrenime geçiş yüzde 25 dolaylarındadır. Yani her yüz çocuktan 75'i orta öğrenim görmemektedir. Orta öğrenime geçiş şehirlerde ise yüzde 75'dir. Bu rakamlar IV. Beş Yıllık Kalkınma Planında verilenlerdir. Son yıllara aittir. Zaten orta öğretime girenlerin de yüksek öğrenim görme şansı çok azdır. Yüksek öğrenim sınavlarına girebilme umudu .. (okuma değil), resmi rakamlara göre bir çiftçi çocuğu için 1 iken işçi çocuğu 2.8, esnaf sanatkar çocukları için 4.7, serbest meslekte çalışanların çocukları için 6.9, memur çocukları için 8.4, tüccar çocukları için 9.9, sanayici çocukları için 34.3'tür.

Tüm bu rakamlar bize sorunun boyutlarını göstermektedir. Sorunun sınıfsal niteliğini gözardı etmeden çocuklara iyi koşullar sağlamak için mücadele etmek, sorunu bütün yönleriyle ortaya sermek, çözüm önerileri getirirken hedef göstermek, sosyalizmi ve bu alandaki kazanımlarıyla sosyalist dünyayı tanıtmak 1979 yılında, Dünya Çocuk Yılında yapılacak en önemli görevlerden olmalı.

Kaynaklar

(1) *"Ülkemizde Çocuk Ölüm Oranları ve Nedenleri" Dr. Zafer Öztek, ATOB S. 2 Kasım 1976*

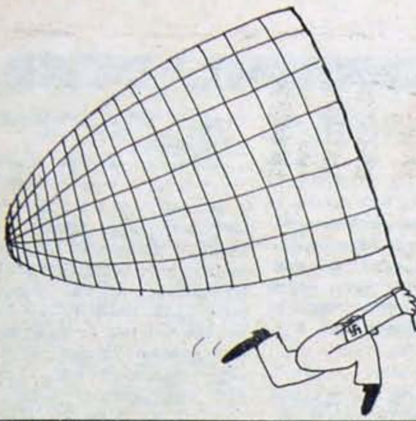
(2) *"Türkiye'de Nüfus" H.Ü. Nüfus Etüdleri Enstitüsü Ankara 1976*

(3) *"IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) "Resmi Gazete S. 93 Aralık 1978*

(4) *A.g.k.*

(5) *"Kreş Sorunu" TOB S. 13-14 Haziran 1976*

(6) *A.g.k.*

SERMAYENİN BASKI REÇETELERİ

ZEKİ KILIÇ

Türkiye kapitalizmi ve özellikle büyük burjuvazi, ülkemiz tarihinin en derin ekonomik ve politik bunalımı olan bugünkü duruma "çözüm" bulmak için çeşitli yollar ve yöntemler arıyor ve öneriyor. Burjuvazi, derinleşen bunalımın faturasını işçi ve emekçi sınıf ve tabakalara ödetiyor. Buna karşılık, işçi sınıfının, emekçilerin ve demokratik güçlerin gün gün tepkileri artıyor, talepleri yükseliyor ve örgütlü mücadeleye olan istekleri çoğalıyor. Demokratik toplumsal muhalefet, burjuvazinin ve onun siyasal örgütlerinin etkinlik ve kontrol alanının dışına çıkıyor, kendi temel sınıf hareketinin eksenine giderek yaklaşıyor.

Gelişen ve örgütlülük düzeyi ile ortak iş yapma alışkanlıkları daha da artan işçi ve emekçilerin ve tüm demokratik güçlerin bu mücadelesini baskı altına almak ve durdurmak noktasında, Türkiye burjuvazisi ve onun tüm politik örgütleri aynı anlayışta ve kararlılıkta birleşiyorlar. Ancak uygulanacak baskı ve engellemelerin dozajı, biçimi ve yöntemleri konusunda farklı önerilere sahip oldukları da açıkça görülüyor.

İşçi ve emekçi sınıfların ve demokratik güçlerin mücadelesini geriletmek, onların örgütlenme özgürlüklerini ciddi şekilde kısıtlamak ve demokratik silahlarını kullanılmaz hale getirmek; kısacası, onları sahip oldukları mevzileri terke zorlamak için tüm burjuva partileri, yeni anti-demokratik yasa tasarılarından, sıkı yönetimlere kadar her yönteme başvuruyorlar. Bu çerçevede sunulan öneriler paketine yönelik hiçbir itiraz yoktur. Fakat, bunları yeterli bulmayanlar vardır. Ve görünürdeki çelişki ve çatışmaların da altında bu yatmaktadır.

CHP ve iktidarın, demokratik toplumsal muhalefeti sindirmek; gelişmesinin ve etkinliğinin önüne engeller koymak için sürekli bir "sıkı yönetimli" yönetim anlamına gelecek olan baskı ortamını gerçekleştirmeyi hedef aldığı anlaşılmaktadır. İlan ettikleri sıkı yönetim ile, tasarlanan anti-demokratik yasa taslaklarının hayata geçirilmesi sırasında karşılaşılabilecek engelleri önceden ortadan kaldırmayı hesaplamaktadırlar. Yani sıkı yönetim ile, yarın için planlanan sürekli "sıkıyönetim" yönetiminin koşullarının oluşturulması amaçlanmaktadır.

Diğer taraftan, AP ile faşist hareket partisi ve diğer faşist gerici güçler ve örgütler ise, gelişip güçlenen demokratikleşme mücadelesini tam boy açık faşist rejimlerde uygulanan baskı ve terör yöntemleriyle susturmayı ve durdurmayı öngören bir çabayı ısrarlı ve kararlı bir şekilde sürdürmektedir. MC partilerinin ve örgütlerinin bu çabası yeni olmayıp, uzun süreden beri devamedegelen sistemli ve örgütlü bir çabalar dizisidir. Bunun sonucundadır ki, faşist güçler, bugün mevcut hükümete karşı ve ona rağmen hükmeden alternatif bir iktidar durumuna gelmişler ve bu durumu sürdürmeye uğraşmaktadırlar.

Büyük burjuvazinin demokratik toplumsal muhalefeti susturma ve önlemeye yönelik tedbirlerin özüne karşı çıkmadığı gibi, tam tersine buna sahip çıkan CHP ve hükümeti; düşünülen uygulamaların dozajı ve biçimi konusunda MC partilerini, kendisiyle uzlaşmaya çağırmakta, aynı zamanda sürekli olarak MC partilerini işledikleri suçların tanığı olarak şahitlik yapacağı tehdidi ile yola getirmeye gayret etmektedir. Kimi zaman da, kimilerince solcu sayılan Necdet Uğur'un yaptığı gibi, İran'daki durumu örnek göstererek MC partilerine, özellikle AP'ye sonu olmayan tehlikeli yola girmemesi gerektiği yolunda telkinlerde bulunmaktadır. Böylece, CHP tüm çabalarını diğerlerinin de savunduğu ve özüne katıldıkları yeni baskı düzenlemeleri etrafında uzlaşmaya ve beraberliği sağlamaya yöneltmektedir. Ecevit'in "şahitlik ederim ha!" anlamına gelen "tehditleriyle", Necdet Uğur'un "tek kurtuluş AP ile CHP' nin birliğidir" yollu konuşmasının aynı zamana rastlamasını başka türlü açıklamak mümkün değildir.

Sıkıyönetimin işlev ve görevleri konusunda sürdürülen tartışmaların düzey ve seyri de, yukarıda belirttiğimiz "Ecevit'vari baskı ortamı mı? Yoksa MC'vari baskı ortamı mı?" seçeneklerinden hangisinin gerçekleşmesi için sıkı yönetimin kullanılacağı doğrultusundadır. MC partilerinin görünürdeki telaşları ve tepkileri, sıkıyönetimin uygulamalarının beklenen biçimde MC'vari bir gelişmeye gereken katkıyı getirmediği içindir. MC partileri bütün girişimleriyle, planladıkları hedeflere onları götürebilecek görevleri sıkıyönetime yükletmeye çabalamaktalar. "Eşgüdüm", sıkıyönetim komutanları ve atanan yargıçlar, sıkıyönetimin işlev ve görevleri konularında sürdürülen çok yanlı, ama özde aynı noktaya varan tartışmaların tümü, aslında biçim ve yöntemi farklı seçeneklerden her ikisinin de üzerini örtmeye yöneliktir.

Sıkıyönetim sistemli olarak ilan edildiği günden bu yana, kendi başına bir amacı gerçekleştirip; daha sonra yeniden geldiği yere gidecek bir alet, bir araç olarak ortaya konmaya ve öylece sunulmaya çalışıldı. Onu kullanacak elin, kimin olduğu, kimlere kalkacağı bir kenara kondu, unutturuldu. Onun, anti-demokratik özü, temel hak ve özgürlükleri kullanılmaz hale getiren yanı gözlerden ve dikkatlerden uzaklaştırılıyor. Bu tür sunuşun çerçevesi de, tüm burjuva partileri sözcüleri ve yayınlarından, bazı demokrat ve ilericilere, maoculara ve goşistlere kadar uzanan bir kesitin elbirliği ile doldurulmaya çalışılıyor. Böylece sıkıyönetimin, ister Ecevit'vari baskı ortamını gerçekleştirmeye, isterse MC partilerinin, MC'den farklı, başka olası faşist hükümet biçimlerini de yedekte tutarak, özlem duydukları faşist ortamı gerçekleştirmeye yönelik olsun, işçi ve emekçileri, demokratik güçleri, kısacası demokratik toplumsal muhalefeti gelecek yeni koşullara alıştırmak, uyarlamak anlamında temel işlevi olduğu gizlenmeye çalışılıyor.

Mücadelede perspektif olarak uzlaşma hedef alınmışsa, yani profesyonel suçlularla anlaşma asıl hedef ise, bırakalım suçluların yakalanmasını, onları geçici bir süre için bile olsa, suç sayılarını azaltmaya razı etmek mümkün değildir. Ta ki, suç işlememek, o an için onların hesaplarıyla denk düşsün.

Yeni baskı düzenlemelerin gerçekleştirilmesiyle oluşacak yeni koşullara bugünden uyumu sağlanmaya çalışan sıkıyönetimin biçim olarak ortadan kalkması, demokratikleşme mücadelesini eski konumuna kendiliğinden oturtmaya yetmeyecektir. Bu anlamda da, MC partilerinin ve faşist odakların kaybı olmayacaktır. Ancak, gem vurularak durdurulan, susturulan, demokratik mevzileri ellerinden alınan, demokratik silahları paslandırılan işçi ve emekçi sınıflarla, demokratik güçlerin içine düşürüleceği bu olumsuzluk onlar açısından herşeyin bitmesi olmayacak, bağımsızlık, demokrasi sosyalizm mücadelesi daha örgütlü, daha güçlü bir şeklide engelleri söke söke yoluna devam edecektir. Ama geçici bir süre için bile olsa, tasarlanan ve getirilmesi öngörülen yeni düzenlemelerle, Sayın Ecevit ve CHP'ye, dün Hitler'i getirenlere bugün edilen "dualar" gibi, "dua" edilmesinin önü alınamayacaktır. Tutunduğu dalı, kendi eli ile kesen CHP'ye ve liderine acımaya zaman bile kalmayacaktır.

AP ve MHP'nin gözdağı oltası

Hükümetten ayrılmasıyla, kahverengi gömlekli basının arka odalarında yapılan panayır komploları adına bir takım sözcülerine göz yaşları döktüren İrfan Özaydınlı'nın, istifasıyla başlayan geçtiğimiz hafta, gensoru önergesinin oylanmasıyla sonuçlandı.

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ve 45 arkadaşının Kahramanmaraş olaylarıyla ilgili olarak hükümet hakkında verdiği gensoru önergesinin gündeme alınıp alınınaması, geçtiğimiz Perşembe günü Millet Meclisi'nde görüşüldü. Görüşmelerin sonunda yapılan oylama sonunda, önergenin gündeme alınması 210 evet oyuna karşılık 226 oyla reddedildi...

Aslına bakılırsa başta Demirel olmak üzere MC muhalefeti bu gensoru önergesinin sonucuna umutla bakınıyorlardı: Hükümet nasıl olsa, kendi lehine güveni sağlayacak çoğunluğu sağlayacaktı.

Gensoru önergesinin Millet Meclisi'nde görüşülmesi arasında yapılan gerilimli konuşmalar ve bu arada CHP'den bir istifa olayının meydana gelmesinin görünürdeki barometresinin dışında önerge sahibi Süleyman Demirel bir taktik nabız yoklama yapmış oluyordu...

Suçluluğu, eli kanlılığı, sabıkası ayan-beyan ortada olan bir siyasal şebeke, adeta anayasa v yasa dışı bir güç, icazet ve imtiyaz desteğinde hâlâ tutulur ve görülürken, bu şebekenin cinayetlerini ve suçluluğunu politik avantaj ve açılımlara dönüştürmeğe çalışan AP Genel Başkanının bugünlerdeki manevra ve hesaplarını dikkatle izlemek gerekecektir.

Çünkü bu Demirel, geçen yılın ortalarında kendisine uzatılan bir hükümet düşürme formülünün denklemine ses çıkarmamış bir Demirel'dir. Malatya olayları ve "Kars kalesine kızıl bayrak çekilmesi" masalının sahneye konduğu günlerde "Bu hükümetin düşmesine, çıkacak bir olayda 100 kişinin ölmesi yeter de artar bile" şeklindeki formüle, "yan cebime koy" anlayışı ne kadar meşru ise o kadar meşru şekilde sessiz kalan Demirel'in bu mantığı önceki haftalarda şu biçimde açığa çıkmıştır:

"- Bana, milliyetçiler cinayet işliyor dedirtemezsiniz..."

Faşist terör odak ve kaynaklarına cinayet iştah şurubu sunan Demirel, beri yandan da sözümona savcılık rolünü sürdürmektedir:

"- Suçluları bulun. Eğer bu faciaya el koymazsanız, yeni faciaların meydana gelmesinde Türkiye'yi idare edenleri sorumsuz sayarsınız..."

Demirel'in savcılığı içinde "yeni facialar" kozu da vardır.

Demirel sıkıyönetim ilanıyla sonuçlanan raundu kendi lehine kapanmış görmektedir. Ve yanıbaşında seyrettiği bir suçluluk karargahının, anayasal olarak, yasal olarak tevkifi halinde ki, bu suçluların resmen tescili olacaktır, Demirel kıyameti koparmağa hazırlanmaktadır. Yok eğer bu sağlanamazsa Demirel, "yeni facialar" basamaklarını sayacaktır.

Hükümetin mevcut görünüm ve tutumuna bakılırsa, Demirel ikinci seçeneğin ufuklarını gözden geçirmektedir.

Her iki seçenek için geçerli olan politika da, sürekli gerilim, sürekli barut politikasıdır. Bu politikanın malzemeleri de "Bu kış komünizm geliyor"dan başlayıp, sermaye şoku altında pusulası güdümlü CHP'ye yeni yeni saldırılarla desenlenınektedir....

Bu arada Demirel, sıkıyönetim ilanı üzerine İngiliz büyükelçisinin tebriki dahil kutlamaları kabul ederken, CHP'ye karşı, "sıkıyönetim" silahını kullanmaya hazırlanmaktadır. Demirel'e göre: "sıkıyönetimleri CHP getirmiş, kendisi çözmüştür!..."

CHP'NİN UTANGAÇ MANTIĞI

Sınıfsal özüyle, desteğini sağladığı kitlesel potansiyelin niteliği...

Özaydınlı kimi kurtardı?

Özaydınlı'nın istifası, istifanın nedenleri ve sonuçları konusunda çeşitli yorumlara yol açtı. Bütün bu yorumların ilginç bir ortak özelliği vardı: Bugüne kadar çeşitli biçimlerde Özaydınlı'ya karşı çıkan hemen herkes, istifasından sonra O'nu savunmak, hatta el üstünde tutmak için adeta sıraya girdi.

Gerici ve faşist basın, Özaydınlı'nın istifasının hükümetin düşürülmesi yolunda bir adım olmayacağını biliyordu. Bu nedenle istifayı, Özaydınlı'nın avukatlığını üstlenerek hükümeti bir adım daha yıpratmak için kullanmaya girişti. Gerici basına göre Özaydınlı, Kahramanmaraş katliamı sırasında asıl sorumluluğun "sol tahrike" ait olduğunu açıkladığı (!) için istifaya mecbur bırakılmıştı! Bu da hükümetin "aşırı solu himaye ettiğinin" yeni bir kanıtıydı!

Özaydınlı'nın faşist terör odaklarının üzerine perde örten, devlet kuruluşlarındaki faşist işgale seyirci kalan, hatta faşist unsurlarla uzlaşan politikasına, demokratik güçler tarafından bugüne kadar ısrarla karşı çıkılmıştı. Bazı ilerici basın organları da Özaydınlı'nın tutumuna karşı geçici de olsa uyarılarda bulunmuşlardı. Ne var ki Özaydınlı'nın hükümetten ayrılmasından sonra bazı basın organlarında Eski Bakan'ın uygulamaları için neredeyse "af" çıkaran bir tutumun izlenmeye başladığı görüldü.

Özaydınlı'nın istifası, hiç kuşkusuz, "anarşi" denen faşist terör dalgasını dindirme konusundaki başarısızlığının bir sonucudur. Fakat bu başarısızlık, eski Bakan'ın "elinde olmayan nedenlerin" mi sonucudur, yoksa yansıttığı belli bir anlayışın, "Özaydınlı kafasının" mı ürünüdür? Asıl sorun budur. Özaydınlı'nın, elindeki olanakları bir yana itip faşist terör odakları karşısında adım adım gerilemesini bir yana bırakarak, karşısına çıktığı söylenen engelleri başarısızlığının mazereti biçiminde ileri sürmek, tutarlı bir demokratik anlayışıyla bağdaşmayacaktır.

Evet, İçişleri Bakanlığı koltuğunda oturan kişinin sadece kimliğinin değişmesi tek başına hiçbir sorunu çözmeye yetmeyecektir. Faşist terör dalgasının dindirilmesi için, herşeyden önce, olaylara bakış açısının değişmesi zorunludur. Özaydınlı'nın istifası, aynı anlayışı sadece değişik bir kimlikle somutlayan bir başkasının onun yerine geçmesiyle sonuçlanacaksa, o zaman Özaydınlı, sadece her fırsatta temize çıkardığı faşist güçleri kurtarmış olacaktır.

AP Grubu tarafından Maraş olaylarıyla ilgili olarak hükümet hakkında verilen gensoru önergesinin gündeme alınması 210'a karşı 226 oyla reddedildi. Önerge üzerine yapılan konuşmalarda yapılan eleştirilere hükümet adına cevap veren Ecevit, faşist terörün MHP ve AP tarafından desteklenen silahlı kadrolar tarafından yaratıldığını söylemiştir. Konuşması parlamentoya has itişip kakışmalarla sık sık kesilen Ecevit özetle şunları söylemiştir.

"Hükümet için verilen gensoruda devlet otoritesinin zaafa uğradığı bildiriliyor. Devlet otoritesinin yerine geçirmek üzere yıllardır silahlı militanlar yetiştirenler tarafından bunlar söyleniyor. Bunlar belgeleriyle açıklandı. AP hükümette iken kendi İçişleri Bakanının Emniyet Genel Müdürlüğüne hazırladığı rapor ortadadır. O dönemde bile bile komando kamplarına göz yumdular."

Ecevit, seçim gezileri sırasında Tokat'ın bir ilçesinde AP'li bir bakanın kendisini dinlemek için hemşehrilerini MHP il merkezinde toplantıya çağırdığını söyleyerek konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Yıllarca Türkiye'de üniversitelerde öğrenim yapılamadı. ODTÜ'ye işçi adı altında yüzlerce silahlı eylemci sokuldu. Cephe dönemlerinde şiddet olayları ortaokullara kadar girdi. Cephe ortakları iktidarın yolu mekteplerden geçer, diyerek memleket bugünkü aşamaya getirildi. Devleti ele geçirmişlerdi. Son zamanlarda yakalanan eli kanlı eylemciler Cephe Hükümetleri döneminde devlette çeşitli görevlere yerleştirilmişlerdi. Bahçelievler ve Balgat cinayeti sanıkları bunlar arasındadır. Devletin ellerinden kaçtığını anlayanlar yeniden sokağı ateşe verdiler... Emniyetin balistik servisleri çalışmaya başlayınca cinayet işlemekte kullanılan gezen tabancaların hangi partilerce hangi ilçe örgütlerince suçluların eline verildiği ortaya çıkmaya başladı."

Başbakan sözünün gereğini yapmalıdır

Ecevit bu konuşmasında önemli noktalara değinmiş, cinayet odaklarını açıkça öne çıkarmış, katil çevreleri ve onlara arka çıkanları suçlamıştır. Bu konuşma belki de kendisi tarafından bile bir süredir unutulan ve zaten apaçık olan gerçekliği ortaya koymuştur. Ama yalnızca bilinenleri yeniden açıklamanın tek başına bir yararı olmadığı anlaşılmalıdır. MHP'nin sıkıyönetimin koruyuculuğuna sığınmaya çalışması, CHP'yi ürkütmemelidir. Faşist odaklar üzerine gitmenin, cinayet şebekelerinin dağıtılmasının koşulları henüz yokolmamıştır. Ecevit sözlerinin gereklerini yerine getirmelidir. Politik dürüstlük, her gün yeni insanların canına kıyıldığı şu günlerde, ihmal edilmez bir özelliktir.

liğinin çelişkilerini üzerinde toplayan CHP'nin, bu saldırılara vereceği ancak iki cevap vardır:

Sınıfsal özüyle; Demirel'i de içine alan sermaye iktidarları suçluluğu...

Desteğini sağladığı kitlesel potansiyelin niteliği açısından da; sorumluluk...

Ve bu sorumluluk da, en açık ve anlaşılır biçimde TİP Başkanlık Kurulu'nun bildirisinde şöyle çizilmiştir:

"- Özgürlükçü demokrasi, hukuk devleti, halktan yana halkla birlikte olmak, hakça düzen idia ve savunmalarında asgari ciddiyet şartı, sıkıyönetimin, terörizmin legalleştirilmesi için değil, yalnız ve yalnız terörizmi ortadan kaldırmak ve bir daha başgöstermesini önlemek amacıyla kullanılmasına azami dikkati göstermek, bundan da öte, böyle kullanılmasını mutlaka başarmaktır..."

TİP Başkanlık Kurulu bildirisinin bundan sonraki bölümü de herhalde hükümet ve CHP için ders alınacak niteliktedir:

"- İktidarın demokrasi doğrultusunda çift başlılıktan kurtulup demokratik düzen içinde tekleşmesi ancak bunun başarılmasıyla olanaklıdır ve bunu başaracak güçler Türkiye'de mevcuttur. Hükümet bu yolda çalıştığı ve uğraş verdiği, demokrasi ve halktan yana olmanın çetin sınavını başarabildiği ölçüde tüm yurtsever, demokrat, ilerici, sol güçlerin desteğini arkasında görecektir..."

İşte bu CHP ve hükümeti, sermaye "sol"unun provokatif patolojisini, Özaydınlı kafasıyla simgelenen anlayış dedektifliğiyle işçi sınıfı ve emekçi kitlelerin demokratik talep ve özlemlerine bulaştırmadığı ölçüde başarıya yakın olacaktır.

Ancak CHP'nin ve hükümetin, Özaydınlı'nın istifasıyla, Özaydınlı kafasından arındığını da ileri sürmek mümkün değildir. YÜRÜYÜŞ'ün dizgiye hazırlandığı sıralarda, Özaydınlı'dan boşalan makama vekalet eden Orhan Eyüboğlu'nun "asaleten" bakmağa hazırlandığı bildiriliyordu.

Öte yandan gerek CHP içinde, gerekse politik koridorlarda daha uzun vadeli beklentilere hazırlandığı bildirilen Milli Eğitim Bakanı Necdet Uğur'un geçtiğimiz hafta TBMM karma komisyonunda, bütçesiyle ilgili eleştirileri cevaplandırırken yaptığı konuşma, demokrasi sorumluluğu adına iç karartıcıdır. Necdet Uğur, AP dehlizlerinde gizliaçık hangi besapların yapıldığını bir yana iterek şöyle konuşmuştur:

"- Türkiye'de kurtarıcı AP ve CHP örgütleridir..."

Necdet Uğur'a göre, tabanda bu örgütlerin mensupları, yukardakilere destek olacak ölçüde birbirlerine destek oluyorlardı! Halkın çoğunluğunu "iki büyük parti" temsil ediyordu! Uğur, sonucu da ilan ediyordu:

"- Demokrasi olmazsa AP de olmaz, CHP de olmaz..."

Washington beyaz perdesini hatırlatan bu mantığın dayandığı kaynak da, suyunu faşizmin batağına dökmektedir...

Bu mantık, 1977'nin ortalarına kadar da kitleleri "Ya CHP, ya faşizm" diye aldatmıştır. Tarih henüz yeni olduğu için olacak "Ya CHP-AP, ya faşizm" diyemiyecek kadar da utangaç bir mantıktır bu...

Necdet Uğur'un bu mantık kalıbını dışa vurması nedensiz değildir. CHP Genel Merkez karargahında ve bağlı düğüm noktalarında son günlerde tartışılan ağırlıklı konulardan biri, bu yılın sonlarına doğru yapılacak Senato üçte bir yenileme seçimleridir.

Artık kulislere de taşan değerlendirmelere göre, konuşmalar şöyle geçmektedir:

"- Solun, olsa olsa yüzde 1 olduğunu ilan ettik, ya bunun hıncını çıkartmak için bu seçimde bize ters dönerse?.."

"- Sol, ya bir akılsızlık eder de, bizi desteklemezse?..."

"- Bunu şimdiden anlatmağa geçmemiz lazım... Yoksa sağın ekmeğine yağ sürülmüş olur..."

CHP kulisleri şimdi bu rüzgarlarla dalgalanmaktadır. Özündeki ve ifade edilişindeki zavallılık bir yana "CHP'nin ekmeğine sürülmeyen yağ, sağa sürülmüş olur" şaşırtmaca ve kandırmacası gündeme adımını atmıştır. CHP'nin nevzuhur "sol kanadı" ile kaydı CHP'de AP'lilerin birleştiği ortak noktalardan başlıcası da budur ilginç olan...

Güncel ve ivedi görevler CHP'yi beklerken, Necdet Uğur mantığının CHP'deki yaygınlığı ibret vericidir...

Yeni baskı reçeteleri Ecevit'in imzasını bekliyor...

"Kış geldi. Komünizm bekleniyor!"

İşte faşizme döşenen yol

İçinde bulunduğumuz koşullar gerici, faşist güçlerin, ellerinde bulundurdukları iktidar odağının etkinliğini daha da artırmak için girişimlerini yoğunlaştırdıkları koşullar. Sıkıyönetim uygulamasını kendi iktidar odaklarının denetimine sokmaya çalışan bu güçlerin karşısına dikilmek ve bu niyetlerini boşa çıkartmak, demokrasi güçlerinin en ivedi görevi. Bir yandan sıkıyönetimi karanlık emellerine basamak yapmalarını engellemek, diğer yandan da bu emellerini açığa çıkartmak gerekiyor. Son günlerde birbiri ardına yapılan açıklamalar, yazılıp çizilenler bu niyetlerini apaçık ortaya koyuyor. Aşağıda "yetkili ağızlar"dan sıraladıklarımız, demokratik güçler için birer uyarı niteliğinde:

"Sıkıyönetim tabiatı icabı "geçici" bir müessesedir. Sıkıyönetim bir hedef değil, "sıkıyönetim sonrası"nı hazırlamaya çalışan bir vasıtadır. Türkiye'nin barışık, güvenli, istikrarlı demokratik bir "sıkıyönetim sonrası"na ulaşması, teker teker her Türk vatandaşına bağlı. Rejim artık gücünü ortaya koymuştur. Rejime ve onun bekçisi silahlı kuvvetlerimize güvenmek, normal yönetime selametle geçiş için milletçe üzerimize düşen görevleri yapmak zorundayız." (Taha Akyol, Hergün, 27 Aralık)

"Sıkıyönetim, artık bu hükümetin bir dopingi değil, milletin "devlet arayışlarına" cevaptır. İktidar boşluğunun giderilmesidir, alternatiftir. Sıkıyönetim başarılı olduğu ölçüde, Ecevit ve arkadaşlarının başarısızlıkları tahak gibi ortaya çıkacaktır. Ecevit ve arkadaşları büsbütün tükenecektir." (Güneri Cıvaoğlu, Tercüman, 28 Aralık)

"Başbakanın anlayışı yüzünden sıkıyönetim 'büyük işleyiş güçlükleriyle' karşılaşarak başarısızlığa mahkum edilirse, rejim ve ülke bütünlüğünü korumak için başvuracak hangi müessese kalacaktır?" (Taha Akyol, Hergün, 29 Aralık)

"Millet; siyasi kanaati ne olursa olsun büyük, çok büyük çoğunluğu ile Türk milleti ise, kahraman, adil, milli terkibin öz ve temel koruyucusu ve sahibi ORDU'sundan emin ve müsterih *perdelerin aralanması*'nı bekliyor: göreceksiniz..." (Cemal Kutay, Son Havadis, 3 Ocak)

"Sayın sıkıyönetim komutanlarına, alınacak sonuçtan politikacıların değil, kendilerinin sorumlu tutulacaklarını hatırlatmak isteriz." (Necdet Sevinç, Ortadoğu, 3 Ocak)

"Sayın sıkıyönetim komutanlarına, alınacak sonuçtan politikacıların değil, kendilerinin sorumlu tutulacaklarını hatırlatmak isteriz." (Necdet Sevinç, Ortadoğu, 3 Ocak)

"Sıkıyönetim idaresinin hükümet başkanına karşı sorumlu olması Sıkıyönetim Komutanlarına, kanunla verilen görevlerin hükümet başkanı tarafından gaspedileceği anlamına gelemez." (Nuri Bayar, 30 Aralık)

"Hükümet Başkanı sıkıyönetimin işine karışmaktan vazgeçsin. Bırakısın sıkıyönetimi kumandanlar idare eder." (S. Demirel, 29 Aralık)

"Kanunlara saygılı, devletine ve milletine hizmet etmek şuurunda olan teşkilatımız ve mensuplarımız her zaman olduğu gibi yine devletin emrinde ve yanında olacaktır. Şerefli Türk Ordusu'nun çalışmalarına yardımcı olabilmek için her türlü tahrik ve tertiplere karşı dikkatli ve uyanık olacağız." (ÜGD, İstanbul Şubesi Başkanı Recep Öztürk, 27 Aralık)

MHP ve sıkıyönetim

Sıkıyönetimin yürürlüğe girmesinden sonra AP'nin ve MHP'nin, özellikle AP'nin tutumu konusunda basında çeşitli yorumlar yeraldı. Her iki Parti de, daha sıkıyönetimin ilan edildiği ilk günden başlayarak sıkıyönetimi hükümetin doğrudan doğruya karşısına çıkarmak, hükümeti devirmenin bir aracı haline dönüştürmek için yoğun bir kampanya ve propagandaya giriştiler. Faşist güçlerin otedenberi planladıkları stratejinin bir parçası olan bu politikaları, kimileri tarafından, sıkıyönetim uygulamasıyla birlikte MHP'nin gücünü yitirdiği ve kendisini savunmak için bir çırpınışa girdiği biçiminde yorumlandı. "Aydınlık" adındaki maocu gazete, böylesi değerlendirmelerden kalkarak Türkiye'de gerçek bir faşizm tehlikesi olmadığı, hatta sıkıyönetimin bu tehlikeyi daha da uzaklaştırdığı biçiminde yorumlar uyduracak kadar ilerilere gitti.

Bu tür yorumlar, Türkiye'de faşizm tehlikesinin kaynaklarını gizlemeye, faşist güçlerin tüm iktidarı ele geçirmeye yönelik tertiplerini örtbas etmeye çalışmaktan başka sonuç vermeyecektir. Türkiye'de faşizm tehlikesinin kaynağı hiçbir zaman sadece MHP'nin görünürdeki gücüyle sınırlı olmamış; faşist güçlerin iktidar stratejisi de hiçbir zaman birtakım mevzilerde tutunmaktan ibaret kalmamıştır. Faşist güçlerin bir darbeyle iktidara el koyma yolunda yaptıkları hesaplar da, yine hiçbir zaman, doğrudan doğruya kendi emir ve kontrolleri altındaki bir sıkıyönetimin ilanına bağlı olmamıştır.

Faşist güçler, iktidar hesaplarını, bütünüyle kendi kontrolleri dışında olan iktidarı bir gecede bütünüyle kendi ellerine geçirmeye dayamış değillerdir. Bugün ülkemizde, uzun yıllar boyunca sistemli bir biçimde oluşturulmuş olan yasadışı bir faşist iktidar odağı vardır. Faşist güçlerin politikası, giderek devlet aygıtının bütün güçlerini bu odağın kontrolü altına sokmaya, ülkede iktidarı kendi ellerinde tekleştirmeye yöneliktir. Faşist güçlerin, bugüne kadar kazandıkları mevzileri korumaya yönelik girişimleri de, temelde bu amacın bir parçasıdır. AP ve MHP'nin, sıkıyönetim uygulamasını hükümetin kontrolünden çıkarmak, giderek hükümetin karşısında bir güç haline dönüştürmek yönündeki çabalarının arkasında da bu yatmaktadır.

Faşist güçlerin bu planlarının üzerine bir sis perdesi çekerek onları "mağdur" ve "mazlum" ilan etmek, olsa olsa kimilerinin sıkıyönetimin kanatları altına sığınma çabasının bir ifadesidir. Demokratik güçler, faşizm tehlikesinin nerelerden ve nasıl kaynaklandığının bilincinde olarak, faşist güçlerin üzerine perde çekme girişimlerine izin vermeyeceklerdir.

ilerici gençlik hareketi

Antifaşist birlik yolunda çözüme doğru

Öğrenci gençlik, 1978 yılında oldukça hareketli ve canlı bir dönem yaşamıştır. Bu somut gelişimde, öğrenci gençliğin ülkenin siyasi gelişmelere olan duyarlılığının yanında, faşist saldırıların özellikle okullar üzerinde yoğunluk kazanmasının da, önemli payı vardır. 1978 yılı, öğrenci gençlik açısından, bir anlamda, MC iktidarları döneminde faşistlerin işgal ettiği okulların, bu işgallerden kurtarılması için mücadele yılı oldu. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yüksek okullar, bu mücadelenin en sıcak alanını oluşturdu. Bu okullar, 1978 yılı öğrenim döneminde, eğitim yapılan kurumlardan çok faşist saldırılar karşısında geniş öğrenci kesimlerinin can güvenliklerinin ve öğrenim özgürlüklerinin korunması, eğitimin sürdürülmesi ve faşist saldırganların açığa çıkarılması için yoğun mücadelenin verildiği birimler görünümünü taşıdı.

Buna karşılık, 1978 yılını tamamladığımız bugüne kadar faşist işgallerin büyük ölçüde kırıldığı söylenemez. Daha doğrusu, MC döneminde faşistlerin işgali altında bulunan birçok okulda bugün düzenli bir eğitim sürdürülememektedir. Faşistler, etkinlikleri kırılmaya başlamış okulları, planlı saldırılarla eğitimi sürdüremez duruma sokmaya çalışmaktadırlar. Bu amaçla, bombalı silahlı saldırılarla, ilerici öğrencileri topluca katletme girişimlerine ağırlık vermişlerdir. İstanbul Üniversitesi, Ankara Mühendislik Mimarlık Akademisi vb. okullar bu konuda somut örneklerdir. Diğer bir çok alanda olduğu gibi can güvenliği ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması konusunda da CHP hükümeti faşistlerin amacı belirli ve planlı bu saldırıları karşısında beceriksizce davranmış, faşist saldırganlığa karşı tavizkar bir tutum almıştır.

Bir yanda faşist saldırganların bombalı ve silahlı saldırılarının yarattığı yılgınlık, diğer yanda iktidarın can güvenliğini ve öğrenimin özgürlüğünü sağlamadaki beceriksiz tutumunun ortaya çıkardığı güvensizlik gibi faktörler yüksek öğrenim gençliğinin kendi yaşamsal sorunları için mücadeleden uzaklaşması, umutsuzluğa sürüklenmesi tehlikesini yaratmıştır. Bu gelişimde gençlik içinde yer edinmiş bozguncu akımların sonucu iyi hesaplanmamış çıkışlarının ve salt grup çıkarlarını gözeterek düzenledikleri eylemlerin de önemli etkisi olduğunu söylemek gerekir. Yüksek öğrenim gençliğinin önemli bir kesimini etkisi altında tutabilen bu eğilim faşist saldırganların işini kolaylaştırmakta, mücadeleyi istedikleri alanda sürdürmeleri için zemin hazırlamaktadır. Geçen yılın bu olumsuz ve son derece teblikeli havasını kırmak, önümüzdeki dönemde bilimsel sosyalist gençlerin önemli ve hayati görevi durumundadır.

İLERİCİ GENÇLİK HAREKETİ

1978 yılında gençlik yine toplumun en hareketli kesimleri arasında yerini aldı. Ancak bu hareketlilik, salt 1978 yılı Türkiye'sinin ortaya çıkardığı bir olgu değildi. Gençlik yapısı gereği, toplumun en duyarlı, en canlı kesimi durumundaydı. Bu somut özellikler yanında 1978 Türkiye'sinin siyasi gelişmelerin ve olayların yoğunluğu, gençliğin hareketliliğini arttıran diğer faktörlerdi. Ancak siyasi gelişmeler karşısındaki duyarlılığı bir bütün olarak diğer kesimlerden daha fazla olan gençliğin, sınıfsal farklılıkları taşıdığı da bilinmektedir. Bir başka deyişle sınıfsal farklılıklarından ötürü örneğin işçi gençliğin, belirli olaylar karşısındaki tepkisinin, sınıfsal konumundan ötürü, öğrenci gençlikle ayru olduğu söylenemez.

Türkiye'de gençlik örgütlenmesi öteden beri büyük ölçüde öğrenci gençliğe dayanıyor. Son yıllarda işçi ve emekçi gençliğin de gençlik örgütleri içinde yer almaya başladığı görülüyorsa da oransal olarak öğrenci gençliğin ağırlığı devam ediyor.

İŞÇİ-EMEKÇİ GENÇLİĞİN KONUMU

İşçi gençliğin sendika üyelerinin en canlı kesimini oluşturduğu, işçi temsilcilerinin büyük ölçüde genç işçilerden oluştuğu, ülkemizde yaşanan gerçekliktir. Ataklıkları, canlılıkları sonucu genç işçiler sendikal mücadele

Provokasyon ticaretinden faşistlerle işbirliğine

Maocu karşı devrimcilerin gençliğin mücadele hedeflerini saptırma girişimleri 1978 boyunca da sürdü. Bu yıl aynı zamanda maoculuğun kendi iç sorunlarının da depreştiği bir yıl oldu.

Geçtiğimiz yıl "Halkın teferruatı" saflarında bir "birleşmeye" tanık olduk. "Halkın Yolu" gazetesi PDA saflarına katıldı. Bu katılımın, PDA'cı maocuları daha da fütursuzlaştırdığı gözlendi. PDA'cılar özellikle de kendilerine bir günlük gazete bahşedilmesinden sonra gericiliklerini daha da açığa vurdular; faşizmin tehlike olmadığını en açık biçimde savunmaya başladılar. İlerici, sosyalist gençlere fiili saldırılara kalkıştılar.

Maocuların bu yıl içinde giriştikleri provokasyonlardan biri de, faşist katilleri sıradan öğrenciler gibi göstererek, faşistler adına onların "okuma hakları"nın çığırtkanlığını yapmaları oldu. Bir yıl süresince gazetelerinde karşı-devrimciliğin yöntemlerini tartıştıkları "kardeşlerini" gençlik kitlelerinden uzaklaştırmaya çalışanları da, "öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği düşmanı zorbalar" olarak ilan ettiler.

Aydınlıkçı maocuların güttükleri karşı devrimci politika da diğer maocu gruplara göre önemli bir "avantaj"ları vardı. Bu "avantajlarını da oldukça iyi kullandılar!

Gerici Pekin yönetiminin sürüklendiği bunalımda ve sonradan maocu cephede ortaya çıkan Arnavutluk-Çin polemiğinde, Pekin'de iktidarı kim ele geçirdiyse ondan yana oldular. Bunu yaparken de, hiçbir tereddüt göstermediler. Aydınlıkçıların diğerlerine karşı kullandıkları "avantaj"ları buydu. "Halkın Kurtuluşu", "Halkın Birliği" ve benzerleri ise, bunu yapmadıkları için epeyce sarsıldılar. Bu sonuncuların geçtiğimiz yılda çözülmeye başladıklarını ve oldukça rahatsız bir yıl geçirdiklerini söylemek mümkün.

Ne var ki, kendi iç sorunları maocuların saldırganlıklarını arttırmalarına engel olmadı. Yine faşistlerle omuz omuza provokasyonlar düzenlediler, ilerici gençlik hareketinin birliğinin önüne geçmeye çalıştılar. Maoculuğun, gençlik içinde başlayan tecritinin tamamlanması ve sonunun getirilmesi, girdiğimiz yılın önemli görevlerinden biri olacaktır.

Gençlik hareketinde makyavelizmin bir yılı

Geçtiğimiz yılda, öğrenci gençlik içindeki oportünist grupların, gençlik hareketinin antifaşist birliğini dinamitleyen girişimlerine bol bol tanık olundu. Faydacılığı rehber edinen bu gruplar özellikle kitle gösterilerinde, dar grup çıkarlarını herşeyin üstünde tutan bir anlayış içinde oldular. 1 Mayıs gösterisi bu grupların birlikte eylemden ne anladığının çarpıcı bir örneği idi. "Gövde gösterisi" yapma adına ortaya koydukları çirkin tablonun, bu tür grupların başını çekenler tarafından da hiç mi hiç görülemediği, daha sonraları da birçok kez anlaşıldı. Bunun sonuncu örneği, sosyalist bilim adamı Necdet Bulut'un cenaze törenindeki davranışlarıydı. Kendilerinin altından kalkamadıkları eylemlerin kitleselliğini fırsat bilip, içi boş sloganları sözde kitlelere maletme düşüncesinden yıl boyu vazgeçmediler.

Yöntem olarak makyavelizmi seçen bu gruplar, zaman zaman birbirlerine karşı "zor"a başvurmaktan da çekinmediler. Okulları ilerici gençlerin birbirlerini kırdıkları alanlara dönüştürmeye çalıştılar ve bu davranışlarıyla da, kazanılmış demokratik mevzileri provokasyonlara açık hale getirdiler. Gençlik çalışmasında "her yol mübahtır" anlayışını hakim kılmaya çalıştılar...

Antifaşist mücadelenin en önünde olmayı lafta kimselere bırakmayanların, geçtiğimiz yılda en fazla uğraştıkları konulardı bunlar. Kimileri dün söylediklerini bugün savunamaz hale gelmenin ve tecrit olmanın, kimileri ise kendi iç sorunlarının çözümünü burda aradılar.

Bu olumsuzluğun önüne geçmenin, en azından asgari düzeye indirmenin biricik yolu, bilimsel sosyalist gençlik hareketinin, gençliğin antifaşist güç ve eylem birliğine, doğru politik yol göstericiliğidir. 1979 da bunun mücadelesi verilecektir.

içinde çoğunlukla başı çeken unsurlar durumundadırlar. Ne var ki sendikal örgütler içinde mücadelecilikleri yüksek olan genç işçiler, gençlik örgütleri içinde aynı canlılığı göstermemektedirler. Daha da ötesi, gençlik örgütlerine katılmakta çekingen davranmaktadırlar. Bir başka deyişle, geçtiğimiz yılda da değişmeyen olgu, genç işçilerin, işçi olmaktan gelen özelliklerinin, genç olmaktan gelen özelliklerine göre daha belirleyici olmasıdır.

Diğer emekçi gençlik kesimleri arasında da benzeri bir durum gözlenmektedir. Memurların mesleki örgütlerinde, genç memurlar, aktiviteleri en yüksek kesimi oluşturmaktadırlar. İşyerlerinde memurların sendikalaşma hakkının alınması doğrultusunda en önde mücadele edenler genellikle genç memurlardır. Grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkı mücadelesinin üst boyutlara ulaştığı 1978 yılında da bu değerlendirme geçerliliğini sürdürmüştür. Ancak tıpkı genç işçiler arasında olduğu gibi, genç memurlar da gençlik örgütlenmesinden uzak durmaktadırlar. Elbette, bu gelişimde, gençlik örgütlenmesinden uzak durmaktadırlar. Elbette, bu gelişimde, gençlik örgütlenmesinin yerinin ve öneminin kavranamamış olmasının, emekçi gençliğin örgütlenmesinde günümüze, yeteri öğreticilikte deneyin aktarılmamış olmasının etkisi, yadsınamayacak ölçüde büyüktür. Geçtiğimiz yıl gençlik örgütlenmesinde daha önceden varolan bu zayıflıkların aşıldığını söylemek mümkün değildir.

GENÇLİK ÖRGÜTLERİNİN GENEL DURUMU

1978 yılı, gençlik örgütleri alanında bir netleşme sağlaması açısından önem taşımaktadır. 1973 sonlarından başlayan ve bugüne kadar gelişen dönemde gençlik örgütleriyle öğrenci birim örgütlerinin içiçe geçirildiği, birinin diğerini kapsadığı biçimindeki görüşlerin yaygın olduğu gözlenmekteydi. Bugün ise kendisini "siyaset" (!) sayan her grup kendi gençlik örgütünü kurmaktadır. Bunu bir açıdan doğal karşılamak gerekir. Geçmiş dönemde gençlik örgütlenmesi denince öğrenci gençlik örgütlenmesini anlayanlar, bugün tüm gençliğin örgütü olma iddiasıyla isimlerini değiştirmekte; örgütlenmelerini "işçi, köylü, öğrenci gençliği" kapsayacak biçimde değiştirdiklerini söylemektedirler.

Ancak gençlik örgütlenmesi alanındaki eski anlayışın terkedilmesine, öğrenci gençlik örgütlerinin gençlik örgütlerinden bağımsız olan birim örgütleri olduğunun kabulüne rağmen; fiili olarak eski anlayışın ürünleri bugün öğrenci birim örgütlerinin başına musallat olmuş durumdadır. Özellikle belirli öğrenci derneklerinin yönetiminde bulunan goşist, maocu ve diğer oportünist-revizyonist akımlar öğrenci derneklerini kendi kurdukları gençlik örgütlerinin peşine takma gayreti içine girmişlerdir. Bu anlayışın sonucu olarak öğrenci dernekleri, kurulu bulundukları birimdeki öğrencilerin akademik sorunlarıyla uğraşan yığınsal örgütler olma yerine, belirli gençlik örgütlerine kaynak sağlayan, o örgütlerin güç gösterileri için kullanılan örgütler konumuna düşürülmüşlerdir.

Bugün öğrenci örgütleri, geniş öğrenci kesimlerinden kopuk belirli "siyasi çizgilerin odaklaştığı, içi büyük ölçüde boşaltılmış örgütler durumundadırlar. Bu yüzden, akademik demokratik mücadelede son derece önemli yere sahip olan bu örgütler bugün büyük ölçüde öğrenci gençlik kesimlerinin güvenini yitirmiştir. Yüksek öğrenim kurumlarında öğrenciler arasında yaygın olarak gözlenen ilgisizliğin önemli bir nedeni de, mücadele araçları durumundaki öğrenci örgütlerinin sapkın akımların elinde işlevsiz hale getirilmeleridir. 1978 yılı içinde yapılan öğrenci dernekleri kongrelerine katılımın son derece düşük oluşu bu ilgisizliğin açık kanıtı olarak gösterilebilir.

GENÇLİK ÖRGÜTLERİ VE SAPMALAR

Öğrenci örgütlerinin işlerliğini büyük ölçüde sekteye uğratan oportünist-revizyonist akımlar için gençlik örgütleri ise, bir başka amacın gerçekleştirildiği örgütler görünümündedirler. Bu amaç, belirli "siyasetlerin" örgütlenme araçları olarak gençlik örgütlerinin kullanılması biçiminde belirginleşmektedir. Bilimsel sosyalizme yabancı akımların taban kazanmak için başvurdukları en önemli kaynak gençlik ve özellikle öğrenci gençlik olunca, bu akımların kendi gençlik örgütlerini kurmalarını elbette doğal karşılamak gerekir. 1978 yılında ardı ardına birçok örgüt bu amaçla kurulmuş ve burjuva basınının "bölünmüş solunda" yerlerini almışlardır.

"Siyaset"lerin gençlik örgütleri olarak ortaya çıkmalarının yanında asıl büyük tehlikeyi bu gruplarca kurulan gençlik örgütlerinin diğer demokratik kitle örgütlerinin içişlerine müdahale etmek ve böylelikle örgütleri kendi güdümlerine alma için kullanılıyor olmasıdır. Geçtiğimiz yıl yaşanan birçok örnek yanında, TÖB-DER Kongresinde ve sonrasında meydana gelen ve bu örgütü parçalanmanın eşiğine getiren olaylar bu konuda son derece açık birer göstergedir.

Gençlik örgütleri kurarak taban kazanmaya çalışan birçok grup geçtiğimiz dönemde sürekli bir bölünme ve parçalanma içinde oldular. Özellikle maocu ve goşist gruplar bu bölünmelerde başı çektiler.

Gençlik örgütlenmeleri düzeyinde gözlenen bu parçalanma, bölünme, örgütlenme anlayışındaki ilkesizliğin gençlik kesimleri üzerinde yarattığı olumsuz hava hiçbir yoruma gerek bıraktırmayacak ölçüde açıkça gözlenmektedir. Yeni yeni kesimlerin örgütlü mücadeleye kazanılmaları bir tarafa örgütlü mücadeleden uzaklaşma hakim eğilim durumuna gelmektedir. Ancak bir yandan faşist saldırganlığın diğer yandan işçi sınıfı hareketine ters sapık akımların her olayda, her antifaşist gösterideki bozguncu tutumlarının yarattığı tabionun yanında geçtiğimiz yılın aydınlık yanını Genç Öncü'nün kuruluşu ve örgütlenmesini geliştirmesi oluşturmaktadır. Genç Öncü'nün gelişip güçlenmesi, tablonun karanlık yanının giderek kaybolması anlamına gelecektir. 1979 yılına bu inançla giriyoruz.

BİLİM ADAMLARI FAŞİZMİ LANETLİYOR

Prof. Dr. Nihat Aktan:
"BİLİM ADAMLARI TÜM ÖZGÜRLÜKLERİ SAVUNMAK ZORUNDADIRLAR."

"Bilim adamlarına yapılan saldırılar bilim düşmanlığıdır. Aydınlıktan korkmadır. Dikkat edilecek olursa, bilim adamlarına yapılan saldırılarda seçilen hedefler hep topluma hizmet götüren gerçek bilim adamları olmaktadır. Soyut bilim anlayışında olan, kitap sahifeleri arasına sıkışıp kalan ve küçük azınlığa hizmet sunanlara dokunulmamaktadır.

"Böylesi seçilmiş, seçkin bilim adamlarına yapılan saldırıların ve cinayetlerin amacı, bilimin toplumsal gelişmenin sorunları ile uğraşma ilkesini saptırmak, bilim adamlarını toplumdan soyutlamaktır.

"Böylesi bir genel değerlendirme yapıldığında bilim adamlarına düşen görevler; hak ve özgürlüklerin toplumun tüm kesimlerinde işlerlik kazanması için çalışan ilerici-demokratlarla bütünleşerek tüm özgürlüklerin işlerliği için çalışmaktadır. Bilim özgürlüğünün varlığı tüm özgürlüklerin toplumda tam olarak gerçekleşmesi ile mümkündür. Bilim adamları halkla bütünlük içinde tüm özgürlükleri savunmalıdır. Bu hak anayasanın 21. maddesinde herkese verilmiştir. Bu hakkı, görevi yeni olan ve bilinmeyeni araştırmak olan bilim adamı en başta kullanmalıdır."

Prof. Dr. Tayyar Bora:
"BİLİM ADAMLARI, BAĞIMSIZLIK VE DEMOKRASİ MÜCADELESİNDEKİ YERİNİ ALMALIDIR."

"Bilim adamlarına yapılan saldırı ve cinayetleri bilim düşmanlığından ayırmak kesinlikle olanaksızdır. Özellikle öldürülen bilim adamlarının aynı zamanda kendi dallarında önde gelen kişiler oluşu bunun açık kanıtıdır. Bu bilim adamlarının bilimsel yetkinliklerinin yakın, uzak çevrelerinde onlara karşı saygı ve sevgiyi de artırmış olması, faşist çevrelerin dikkatlerini özellikle üstlerine çekmiştir. Faşizmin bilime olan tarihsel karşıtlığı böylece bir kez daha somutlanmıştır.

"Birbirini izleyen bu tür cinayetlerin amacı, bilime, bağımsızlık ve demokrasiye saygılı kitleleri yıldırmak, kapitalizmin ülkemizde yarattığı bunalımı faşist yöntemlerle çözmeye çalışmaktır.

"Bu girişimler karşısında ülkemizdeki namuslu, bilime ve kendisine saygılı bilim adamlarının görevi, kitlelere bilimin doğrularını yılmadan anlatmak ve halkımızı kapitalizmin ağından kurtarmak için bağımsızlık ve demokrasi savaşımındaki onurlu yerini almaktır."

Demokratik platform ve gençlik örgütleri

CHP'nin gerici ve baskıcı nitelikteki yasa tasarılarını Meclis'e sunması, demokratik hak ve özgürlükleri askıya alma girişimleri, demokratik platformda yeniden biraraya gelme çalışmalarının yoğunluk kazanmasına neden oldu. MC döneminde, çeşitli demokratik kitle ve gençlik örgütlerinden oluşan platformun çalışmaları, CHP'nin iktidara gelmesiyle büyük ölçüde aksamıştı. 1978'in ortalarında ise ismi var kendi yok hale gelmişti.

Daha önce ortak çalışmalarda yer almamış olan DİSK'in tüm örgütlere yönelik iş ve güçbirliği çağrısıyla, birçok kuruluş, Aralık ayı içinde biraraya geldiler. CHP'nin anti-demokratik girişimlerinin engellenmesi ve hükümetin uyarılması için yapılabilecek eylem biçimleri tartışıldı. İlk görüşme sonucunda, tüm örgütlerin ortak mücadele içinde olacakları benimsendi ve ortak bir basın toplantısı ile kamuoyuna duyuruldu. Ardından, Başbakan Ecevit'e telgraf çekilerek bu yasa tasarılarının geri alınması istendi

Bu ilk çıkışlar, ilerici demokrat kesimlerde olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmişti. Yasa tasarılarına ve anti-demokratik uygulamalara karşı kitlesel bir tepkinin oluşturulabilmesi için olumlu bir hava gözleniyordu.

Ancak ortak çalışmaların işleyişi ve eylemlerin hazırlanış konusu daha sonraki görüşmelerde, alabildiğine yoğun tartışmalara neden oldu. Bu toplantıda özellikle "gençlik örgütleri" başı çeker durumdaydılar. Siyasi çizgilerin temsilcisi olan gençlik örgütleri için, demokratik platformdaki birikme, demokratik kitle ve gençlik örgütlerinin iş ve güçbirliğinin sağlanmasını amaçlamamalıydı. Onlar için bu çalışmalar, siyasetlerin ittifakını oluşturan bir araç olarak ele alınıyordu. Bu amaçla, düzenlenecek eylemlerde "eylemde birlik, ajitasyonda serbestlik" gibi garip tezlerin uygulanmasını öneriyorlardı. Bir başka deyişle, kitle eylemleri her grubun kendi sloganlarını attığı, kendi pankartlarını açtığı gösteriler olarak değerlendirilmeli, grupların "ajitasyon" çalışmaları engellenmemeliydi.

Uzun süren bu tartışmalar, DİSK'i de içine alan ve gençlik örgütlerinin önemli bir bölümünü kapsayan kuruluşların, ilkesiz, kararsız ve samimi olmaktan uzak tutumlarıyla belirli bir sonuca varmadan noktalanıyordu. İş ve güçbirliğinin gerçekleştirilmesi belirli eylem biçimlerinin karara bağlanması için bir çaba içinde olmayan, hatta gereksiz tartışmalarla karar alınmasını engelleyen bu gençlik örgütleri ardından, ortak çalışmaların çıkmaza girdiğini, bu durumda onu çalıştırmak için uğraşmanın gereksiz olduğunu açıklıyorlardı.

Nitekim aralarında İGD, DÖB, SGB vb. bulunan birçok gençlik örgütünün, bu görüşmeden hemen sonra, İstanbul'da yeniden biraraya gelerek, demokratik platformdan birşey umulmaması gerektiğini dile getirmeleri ve kendi aralarında bir eylem dizisi çıkarmak için çalışmaları iş ve güçbirliği sorununa ne kadar faydacı bir anlayışla yaklaştıklarını somutluyordu.

Dev-Genç için de aynı değerlendirme söz konusuydu. Bu örgüt, demokratik platformda birleştirici, sonuca varıcı tutum almak yerine tartışmaların çıkmaza girmesinde önemli rol oynuyordu. Zaten bir eylem kararı alınması kendileri için pek önem taşımıyordu. Onlar, bu çalışmaların öncesinde 13 ilde yasa tasarılarına karşı protesto mitingleri düzenlemek için hazırlıklara başlamışlardı. 3-5 bin yerine, onbinlerce kişinin yasa tasarılarına karşı düzenlenen eylemlere katılması, Dev-Genç açısından birşey ifade etmiyordu.

Bugün dünden daha zor günler yaşanıyor. Demokratik hak ve özgürlüklerin askıya alınmaya çalışıldığı, derneklerin kapatılması için tetikte beklendiği bu dönemde, dünün samimi olmayan tutumlarından vazgeçmek iş ve güçbirliği sorununu dürüst ve sorumlu bir anlayışla değerlendirmek önem kazanıyor. Faşist tırmanışa karşı cılız tepkiler ne dün geçerli oldu ve ne de bugün olabilecek. Sorumlu davranmayı öğrenmek için, darbe yemeye gerek olmadığı bilinmelidir.

1978'te Türkiye ekonomisi

BUNALIMLAR ÇIKMAZIN

1978 yılı Türkiye için, içinde bulunduğu ekonomik-politik ve askeri bağımlılık çemberinin keskinleştiği, ekonomik bunalımdan kurtulmak amacıyla çaba landıkça çemberin daha çok daraldığı bir yıl oldu. 1978, aynı zamanda, bir önceki yıl uluslararası finansman kuruluşları ile çıkmaza giren ilişkilerin yeniden düzenlenmesi için Ecevit hükümetine verilen bir fırsat yılı oldu.

Yılın ilk gününde iktidara gelen CHP hükümeti tarafından kamuoyuna yapılan açıklamalarda her fırsatta bir "enkaz" devralındığı belirtiliyordu. Devralınan gerçekten bir enkazdı. Ama alınan "önlemler" enkazı temizlemek yerine, "eşelemeye" yöneldi. İlk ay, sözkonusu önlemlerin hazırlanması ve "ekonominin üç aşamalı bir operasyona gereksinim duyduğu" yolunda kamuoyu oluşturma çalışmalarıyla geçti.

Ekonominin gereksinim duyduğu üç aşamalı operasyon şöyle açıklanıyordu: Birinci aşamada savurganlık ve kötüye gidiş önlenecek; ikinci aşamada ekonomi onarılacak; üçüncüde ise normal gelişme sürecine girilecekti. Tabii bu tabloda 1978 yılı birinci aşamada yerini alıyordu.

1 Ocak 1978'den geçerli olmak üzere ithalattan alınan damga resmi uygulaması sırasında, AET çıkışlı mallar için ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi için Bakanlar Kurulu bir "düzeltme" kararı aldı. Buna göre, daha önce yüzde 9-10 oranında uygulanan damga resmi yüzde 25'e çıkarıldı. Eylül 1977'de Demirel tarafından açıklanan "istikrar tedbirleri" paketinde de yer alan, ancak uygulanmasına fırsat bulunamayan bu önlem, Ocak ayının daha ilk yarısında Ecevit hükümetince alınmıştı. Böylece, daha önceki orana göre 1978 bütçe yasa tasarısında 8,5 milyar dolar olarak hesaplanan ithalden alınan damga resmi miktarının 18-20 milyar dolar düzeyinde olacağı hesaplanıyordu.

Ayrıca, Ocak ayının son gününde Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan bir tebliğ ile "tüketimin kısıtlanması ve tüketicinin korunması amacıyla, taksitli satışlarla ilgili olarak düzenlenmesi zorunlu olan sözleşmelerin damga resmine tabi tutulacağı" açıklandı.

1 Mart 1978'de, yeni bütçe ile birlikte IMF'nin istediği "istikrar programı" nın temel taşları sayılabilecek bir dizi ekonomik önlem uygulamaya konuldu. Dövize Çevrilebilir Mevduat'a (DÇM) tanınan kur garantisi kaldırılıyor, yurt dışına çıkışlar iki yılda bire indiriliyor ve alınan döviz tutarı da en az 300, en fazla 500 dolarla sınırlandırılıyordu. Bedelsiz ithalat yoluyla getirilen malların ticari amaçlarla satışının yasaklanmasının yanısıra yurt dışında altı aydan az kalanların zat eşyası dışında gümrüksüz eşya getirimi durduruluyordu. Ayrıca ticare geziler için tahsis edilen dövizler yüzde 50 oranında indiriliyor, kabul kredisinde ve dış kredilerde kur garantisi kaldırılıyordu.

IMF'YE SUNULAN ÖDÜNLERDE SON ADIM: DEVALÜASYON

Tüm bu önlemlerin en önemli tamamlayıcısı olan devalüasyon da 1 Mart 1978'de yapıldı. Liranın değeri dolar karşısında yüzde 23 oranında düşürüldü. Liranın Alman markı karşısındaki değer kaybı ise daha yüksek oranda oldu. Yüzde 24,4. 869 kuruştan işlem gören mark devalüasyondan sonra 11,50'den hesaplanıyordu artık.

Üç aylık döneme sığdırılan bu uygulamalar ile IMF'nin klasik reçeteleri arasındaki paralellik, Türkiye'nin dünyadaki saygınlığını yeniden sağlama iddiasıyla ortaya çıkan Ecevit ve hükümetinin, bunu hangi yollarla gerçekleştireceklerini kanıtladı.

IMF ile MC döneminde yapılan görüşmelerde "varılan sonuçları" 10 Ocak 1978'de,

* Gerçekçi, mevcut gelirlere göre bir bütçe yapılması,
* Gerçekçi kur uygulanması
* Tasarruf tedbirlerine uyulması

biçiminde açıklayan eski Maliye Bakanı Cihat Bilgehan da, bu uygulamalara tanık olmazdan önce şöyle diyordu: "Biz IMF ile ilişki kurmanın uygun olacağını düşünmüştük. CHP bu ilişkilerden dolayı bizi tenkit etmişti. Bu koşullar altında nasıl bir yöntem kuullanılacağını bilmem mümkün değildir."

Bilgehan'ın "bilmem mümkün değildir" dediği yöntemler, çok değil iki ay içinde açığa çıkmıştı.

Hükümetin IMF konusundaki eline çabukluğuna şaşıran MC döneminin Başbakanı da 1978'in son günlerinde sızlanmaktan kendini alamıyordu: *"Biz Uluslararası Para Fonu'na 1977 senesinin Eylül'ünde gittik. Aldığımız kararları ilan ederek gittik. 16 tane karardı bu. 17.sini söyleyemezdi Para Fonu. Nitekim söyleyemedi de.. Uluslararası Para Fonu, bizim ekonomik politikamızın doğru olduğunu kabul etmiş ve ona göre de malum(!) yeşil ışığını yakmaya karar vermişti."* Demirel, daha sonra şartların, iç jurnallerin, iç baskıların "meseleyi başka şekle getirdiğini" belirterek "musluk akmadı" diyordu.

NİYET MEKTUBU VE STAND-BY

Hükümetin izleyeceği "istikrar programı"nı içeren niyet Mektubu 23 Mart 1978'de Uluslararası Para Fonu'na sunuldu. Ziya Müezzinoğlu imzası ile Fon'a sunulan bu mektubun ardından, Uluslararası Para Fonu "Stand-by" düzenlemesi kararını verdi. Karar, "Stand-by" düzenlemesinin bütününde ve bir bölümünde, belli tarihler arasında geçerli olmak üzere, "performans kıstasları" olarak adlandırılan yükümlülüklerin Türkiye tarafından yerine getirilmesini öngörüyordu. Bu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, Türkiye Fon'dan hiçbir kullanım yapamayacaktı.

"Stand-by" düzenlemesinin bütünü için uyulması zorunlu limitlerden biri Merkez Bankası Net İç Varlıklarına, diğeri ise Merkez Bankası tarafından çeşitli kamu kuruluşlarına ve KİT'lere açılan kredilere ilişkindi. Fon Mayıs 1978' den başlayarak Nisan 1979'a dek üçer aylık 4 dönem belirlenmiş ve bu dönemler içinde Net İç Varlıklar ve kamu kredilerinde saptadığı sınırların aşılmaması istemişti.

Mayıs-Temmuz ve Ağustos-Ekim dönemlerindeki Merkez Bankası verileri ve IMF tarafından açılan kredi dilimleri bu isteğin geri çevrilmediğini ve limitlere uyulduğunu gösterdi.

"Stand-by"da yer alan bir başka kıstas ise kısa süreli dış borçların sınırlandırılması idi. Kamu kesimi tarafından ve hükümet garantisi altında yapılacak borçlanmalar, 5 yıldan daha kısa süreli olursa 750 milyon dolardan, 10 yıldan az süreli olursa 1,5 milyar dolardan fazla olamayacaktı.

Ayrıca, 1979 yılına ilişkin olan ve kredi dilimlerinin kullanılması konusunda iki koşul daha getiren "Stand-by" düzenlemesi, Türkiye'nin IMF'ye "yakın bir danışma" içinde olmasını da öngörmekteydi. Türkiye Fon'a belli aralıklarla ya da Fon'un istediği zamanlarda raporlar aracılığıyla bilgi verecekti.

Tüm bu koşulların yerine getirilmesi halinde Türkiye'nin kullanacağı kredi toplamı 300 milyon Özel Çekme Hakkı idi. Diğer bir deyişle 9 milyar lira.

IMF'NİN BOY HEDEFİ: KİT'LER

Birinci kredi dilimi 24 Nisan'da, ikinci dilim ise Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun Birleşik Amerika'yı ziyaretinden sonra temel tüketim mallarına yapılan zamların ardından Eylül ayı içinde açıldı. 25 Kasım'da devreye girmesi gereken üçüncü kredi dilimi ise bugüne kadar sağlanmadı. Ancak, kamu iktisadi kuruluşları tarafından başlanan ve Tür-

Borç ödemeleri ihracat gelirlerinin yarısını bulacak

1978 yılında hükümetin gündemindeki başlıca konulardan biri borç ertelemeleri idi. Mart ve Nisan aylarında yoğun bir şekilde sürdürülen çalışmalar, kısa adı OECD olan Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün Paris'te yapılan toplantıları sonunda yeni bir aşamaya ulaştı. OECD bünyesinde kurulan Türkiye'ye Yardım Konsorsiyum'u ve Türkiye arasında 17-20 Mayıs tarihleri arasında yapılan görüşmelerde bir Çalışma Grubu'nun oluşturulması kararlaştırıldı. Türkiye'den alacaklı olan bütün ülkelere açık tutulan Çalışma Grubu, erteleme için yapılan tüm anlaşmalarda aracı rolü oynadı. Paris toplantıları, süresi dolduğu halde ödenmemiş bulunan 1 Ocak 1977'den borçlarla, ödeme süresi 30 Haziran 1979'a kadar gelecek olan devlet borçlarıyla, garantili ticari borçların ertelenmesi kararıyla sonuçlandı.

Paris'teki toplantının bir başka önemli yanını da borç ertelemeleri konusu ile Türkiye'ye proje bazında yapılacak yardımların birbirinden ayrılması oluşturuyordu.

Daha sonraki aylarda Norveç, Avusturya, ABD, Belçika-Lüksemburg, Federal Almanya, İsveç, İtalya, İsviçre, Finlandiya ve İngiltere ile yapılan anlaşmalar 1978 Kasım'ına dek sürdü ve toplam oyarak 975 milyon dolar tutarındaki borç ertelendi.

Sonuç olarak 1978'de ertelenen 369 milyon dolarlık petrol borcu ve Norveç tarafından silinen 3 milyon dolarlık borçla birlikte, hükümet ödemesi gereken borçlarının 1 milyar 347 milyon dolarlık bölümünü 1979 un ikinci yarısından itibaren ödemeyi, borçlandığı ülkelere kabul ettirebilmişti.

Oysa, Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu'nun Mayıs ayında yaptığı resmi açıklamada OECD ile sürdürülen görüşmelere değinerek, "Bu düzenleme çerçevesinde, üye ülkelerle olan çeşitli borçlarımızın ana para ve faiz olarak yaklaşık 1,5 milyar dolarlık kısmı yeni bir ödeme planına bağlanmaktadır' şeklinde konuşması, hükümetin, gerçekleştirilenden daha yüksek tutardaki borcu erteletmeyi planladığını gösterdi. Daha sonra, bu miktar yine resmi açıklamalarda önce 1,4 milyar, sonraki aylarda da 1.210 milyon liraya düşürüldü.

Türkiye'nin 1978 yılında ödemesi gereken dış borç miktarı, yapılan hesaplamalara göre 4,4 milyar doları buluyordu. Özetle, OECD çerçevesindeki erteleme anlaşmalarıyla birlikte, yıl içinde ödenecek borçların yaklaşık dörtte birlik bölümünün geri ödemesi bir süre daha geciktirilmiş oluyordu.

1978'in sonuna gelindiğinde, 1975 yılına dek uzun vadeli 1975-1977 yılları arasında da kısa vadeli borçlanma politikasının uygulanması sonucunda, Türkiye'nin borçlarının ana para ve faiz ödemeleriyle birlikte 25 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaştığı görüldü. Yüzde 70'lik bölümü kısa süreler içinde ödenmesi gereken bu borçların alacaklısı durumunda olan kişi ve kuruluş sayısı da 1978 sonunda 98 bin idi.

İhracat gelirleri ve yurt içinde yaratılan gelirle yapılan karşılaştırmalar, Türkiye'nin 1978'deki dış borç yükünün boyutları konusunda daha çarpıcı sonuçlar veriyor: 1978'de dış borçlar, yurt içinde yaratılan gelirin yüzde 57'si oranındadır. Geçen yıl 2 milyar doları biraz geçen ihracat gelirlerinin ise 12 katına ulaşmıştır.

Dış borç ödemelerinin dışsatım gelirlerine oranı önümüzdeki yıllarda yüzde 50 dolayında seyredecek. Bu göstergede Türkiye dünya rekorunu elinde tutmaktadır. Türkiye'ye en yakın ülkeler yüzde 33 ile Moritanya ve yüzde 32 ile Meksika'dır.

...DA EMPERYALİST KUŞATMA

...klye'nin acil gereksinimlerini karşılamaya yönelik milyarlarca liralık yatırımların finansmanı bu dönemde de sınırlandığına göre, üçüncü dilim kredinin de açılmaması için şimdilik bir neden yok.

1977 yılında döviz darboğazı içinde iken, 1978'de IMF'nin kredi kısıtlamaları nedeniyle bir de lira bulamaz hale getirilen KİT'lerin bu durumu, yıl içinde hazırlıkları tamamlanan ve Meclislerden geçen Dördüncü Beş Yıllık Plan'daki ağırlıklı konumlarının da dikkate alınmayacağı yolundaki kuşkuları doğrular nitelikteydi.

Türkiye'de dışa bağımlı ve tüketime yönelik sanayi yapısında gerekli değişikliklerin yapılmasında önemli rol oynayabilecek KİT'lerin, doğal tekel durumunda oluşu da ekonomide yönetimi elde tutmaya olanak vermektedir. Bu nedenle, uluslararası finansman kuruluşlarının titizlikle KİT'lerin üzerine gitmesi boşuna değildir.

Hükümet, uygulanan programı bugünlerde tekrar gözden geçirecek ve Fon ile anlaşacaktır. Böylece, halen gündemde olan 30 milyon Özel Çekim Hakkı tutarındaki üçüncü kredi diliminin ardından, 25 milyonluk dördüncü kredi dilimini kullanabilecektir. Türkiye 1978'de uygulanan kısıtlamaların ardından, 1979 yılındaki sınavı da IMF kıstaslarına göre başarıyla verdikten sonra sözü edilen "yeşil ışığı" görebilecektir.

TÜRKİYE - AET İLİŞKİLERİ

1978 yılında Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu ilişkilerinin, IMF ve OECD'ye göre daha durgun bir havada sürdürüldüğü görüldü. Avrupa Ekonomik Topluluğu'na ilişkin tartışmalar özellikle, Türkiye tarafından önerilen, ilişkilerin belli bir dönem için dondurulması ile Avrupa Para Birimi konularında yoğunlaştı.

Türkiye, yılın ikinci yarısında hız kazanan görüşmelerde kendisine topluluk tarafından tanınan ödünlerin, üye olmayan üçüncü ülkelere de tanınması sonucunda zarar gördüğünü ve ödünlerin aşınmaya uğradığını belirterek, yeni ödünler istedi. 1979'a gelindiğinde bu istekler konusunda henüz elle tutulur bir sonuç alınamadı.

Yunanistan, Portekiz ve İspanya'nın katılma girişimlerinin hızlandırıldığı 1978'de, topluluğu, Türkiye'nin tam üyeliği konusunda, zamanlamanın iyi yapılması gerektiği sık sık vurgulandı. Şubat 1978'de bir anket yapan TÜSİAD, sonuçları değerlendirdikten sonra, "özel kesimin, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği konusunda 15-20 yıl beklenmesi gerektiği görüşünde" olduğunu açıkladı. Ankete verilen yanıtlardan, soru sorulan sanayicilerin yüzde 64'ünün üyeliğe taraftar olduğu anlaşılıyordu. Ancak, aynı yüzde 64, üyeliğin getireceği sorumlulukların bugünkü koşullarda üstlenilemeyeceğini savunuyordu. Nitekim, Aralık 1978'in son günlerinde aynı görüşler Demirel tarafından şöyle açıklanıyordu:

'Türkiye Ortak Pazar'a üye olursa aslında ekonomisini rekabet edecek seviyeye getirmiş demektir. Ve Türkiye'nin hedefi, ekonomisini açık ekonomiye dayanan bir hale getirmektir. Bu kalkınmışlık demektir.

"... Türkiye, kaldıramayacağı bir taahhüdün altına girmemelidir. Derhal müracaat etmesini siyasi bulurum. Türkiye Ortak Pazar'la ilgili bütün ilişkilerini yeniden revize etmeye zaten mecburdur."

Kısacası 1978'de Türkiye'de tekelci büyük burjuvazi henüz kendisini Topluluk ile rekabet edebilecek güçte görmüyordu.

Liranın dış değerinin ABD dolarından kurtarılarak AET ülkelerinin paralarından oluşan ve kısa adı (ECU) olan bir sepet'e bağlanması olasılığı, yılın son aylarında güçlendi. Avrupa ülkelerinin, paralarına, dolar karşısında göreli bir güç kazandırma çabaları sonucu ortaya çıkan Avrupa Para Birimi 1 Ocak 1979' dan itibaren resmen uygulanmaya başladı. Liranın, IMF'nin Özel Çekme Hakkı'na bağlanması yolundaki Maliye Bakanlığı girişiminin Ağustos ayından bu yana sonuçlandırılmamış olması, ECU'nun gündeme gelişinde etkin rol oynadı.

Yalnızca Türkiye'nin değil, tüm geri kapitalist ülkelerin ulusal paralarının değerini yeni bir birime göre ifade etmeleri, sonuçta sürekli devalüasyon anlamına geliyor. Bu nedenle, tartışmaların yoğunlaşmasına rağmen Türkiye'nin bağlanmak için somut bir girişimde bulunmadığı bu "sepet"in, ekonomik sorunları daha da büyütmesi, varolan "darboğazlara" yenilerini eklemesi kaçınılmazdır.

Uluslararası finansman kuruluşlarına olan bağımlılığın pekiştirildiği, enflasyon ve ödemeler dengesi açığının büyüdüğü, dış borçların katlandığı 1978 yılı geride kaldı. Ekonomik politikanın bu çizgide sürdürülmesi bağımlılık zincirine yeni halkalar eklerken, giderek daha da yoksullaşan emekçi kitlelerin bu zinciri kırma amacıyla yürüttükleri mücadeleyi de keskinleştiriyor.

Emperyalist zirveden ne bekleniyor?

Dört büyük emperyalist devletin liderleri, Carter, Schmidt, d'Estaing ve Callaghan, önemli uluslararası soruların "kaderi"ni görüşmek üzere Guadeloupe'da biraraya geldiler. ABD-ÇHC ilişkileri, SALT görüşmelerinin durumu, Ortadoğu, Afrika ve İran'daki gelişmeler, görüşülen konuların başında yer alıyor. Bu arada Türkiye'nin içinde bulunduğu büyük ekonomik bunalımın ve bu bunalımın çözülmesinde Batılıların ne gibi yardımlar yapabilecekleri de görüşme konularından. Ecevit'in daha önce sürdürdüğü ilişkiler sonucu, konunun gündeme alınacağı anlaşılmıştı. Yine Batı'nın "etkili" gazetesi New York Times da, Türkiye'nin ekonomik sorunlarının IMF gibi kuruluşların uzmanlarına bırakılamıyacağını söyleyerek, kendi deyimiyle "Türkiye'nin kurtarılması operasyonu"na yardımcı olunması gerektiğine işaret etti. Benzer bir açıklama da Brezinsky'den geldi... Ancak Türkiye, yalnızca ekonomik sorunları çözüm bekleyen bir ülke olarak ele alınmayacak Guadeloupe'da. Emperyalizmin Ortadoğu'daki hesaplarının bir parçası olarak, İran'da emperyalizmin hoşuna gitmeyen bir sonuçla karşılaşılması durumunda, Türkiye'nin konumunun ne olacağı da, şimdiden ele alınacağa benziyor.

Bu gelişmeler de gösteriyor ki, Ecevit hükümeti tekelci burjuvazinin bunalımını atlatabilmesi için, en gerici emperyalist çevrelerden yardım beklemektedir. Başından beri izlenen bu politakanın ekonomik bunalımının atlatılmasının tek çözümü olarak görülmesinin, Türkiye'yi daha da güç durumlara götüreceğinin kaçınılmazlığını göremiyor. Guadeloupe'da esen sıcak rüzgarların hükümeti nasıl etkileyeceği dikkatle izleniyor. Ecevit hükümetinin sıkıyönetim ilanından sonra dış ilişkilerde ne kadar rahatladığı da, bu görüşmelerle aydınlanacak!

Üstte Hikmet Çetin OECD Genel Sekreteriyle, altta Maliye Bakanı bir basın toplantısında: Bunalımdan çıkış yolunda derinleşen bunalım.

YORUM

Ecevit hükümetinin ekonomi politikası bir yılını doldurdu. Bu politikanın bir yıl içinde geçtiği başlıca uğrak noktaları genel çizgileriyle yan sütunlarda özetleniyor. Ecevit hükümetinin ekonomik alanda bugün geldiği noktanın, hükümetin kuruluşu sırasında verilen sözler karşısındaki konumu da bu kısa özetle ortaya çıkıyor.

Ecevit hükümetinin ekonomi politikasının birinci sonucu hiç kuşkusuz işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin sırtındaki yükün biraz daha ağırlaşması olmuştur. Türkiye sanayiinin boğazını sıkan döviz darlığı, hammadde kıtlığı, aramalı sıkıntısı gibi sorunların faturası da işsizliğin ve pahalılığın yoğunlaşması biçiminde yine emekçi kitleler tarafından ödenmiştir. Enflasyona karşı alındığı öne sürülen önlemler de, yatırımların sınırlandırılmasıyla, devlet kuruluşlarında işçi ve memur istihdamının daraltılmasıyla, işsizlik ve pahalılık dalgasına yeni ivmeler kazandırmaktan başka sonuç vermemiştir.

Bu sonuçların Ecevit hükümetinin bilinçli ve kararlı bir tercihinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı sorunu ayrı bir konudur. Önemli olan, bu sonuca hangi politikaların yol açtığıdır. Bu soruya ise, verilebilecek tek bir yanıt vardır: Ekonomik bunalımın çözümünü emperyalist merkezlerin desteğinde arama politikası.

Ecevit hükümetinin bir yıllık ekonomi politikasının mantığı, emperyalist merkezlere güvence vererek onların mali ve ekonomik desteğini kazanmaya çalışmak olmuştur. Başta IMF olmak üzere emperyalist finans kuruluşlarının öne sürdüğü koşulların her ne pahasına olursa olsun uygulanması, bu mantığın ürünüdür. Ecevit hükümeti böylece kendi "kurtarma operasyonu"(!) için yeşil ışığın yakılacağını, sözlerinin gereğini yerine getirebilecek zamanı kazanabileceğini ummuştur. Oysa sonuç, emekçi kitlelerin sırtındaki yükün ağırlaştırılmasıyla birlikte, gerici partilerin demagojisi için aradıkları malzemenin onlara teslim edilmesi olmuştur.

Ecevit hükümeti iktidar olabilmenin yolunu emperyalist merkezlerin desteğinde aradıkça, faşist güçlere yeni olanaklar hazırlamaktan başka sonuç alamayacaktır. Bu politikadan geri dönülmesi için hâlâ zaman vardır ve bu zaman iyi değerlendirilmelidir.

"Ve böyle buyurdu Başbuğ"

"Böyle yaşıyorum ve böyleyim; böyle *değişmez, mutlak ve tüm sonsuzluk içinde kusursuzum.* Çünkü bu varlık dışarıdan alınmadı; o, benim kendimin, sadece kendimin varlık ve biçim'imdir." (Johannes G. Fichte - Bütün Eserler, Cilt 2, s. 319)

Büyük sermayenin en gerici, en saldırgan, en şoven unsurlarının faşist diktatörlüğünü kurma görevini üstlenen hareket, amacına ulaşmak için kitleler arasında kendine taban sağlamak zorundadır. Bunun için yığınlara günlük yaşamla ilgili toplumsal demagojilerin yanısıra, "yeni bir ülkü", yeni bir "felsefe" sunmak zorundadır. Aslında ne bu yeni ülkü "yeni"dir, ne de yeni "felsefe". Toplumları yüzyıllar boyu oyalayan "değişmezlik", "mutlaklık", "sonsuzluk" görüşleri yine insanları koşullandırmak amacıyla kullanılmaktadır.

Hitler'in "felsefi" görüşlerini en çok etkileyen iki filozoftan biri olan J.G. Fichte, yazının girişine aldığımız satırları yazarken, kendi yarattığı bir "Ben-Felsefesi"ne dayanıyordu. Fichte'nin "ben"i değişmezdi, mutlaktı ve sonsuzdu. "Ben"in ilk işi kendini anlaması, kendisiyle kendi olmayanı ayırdetmesiydi:

Hitler'in esin kaynağı Fichte, evrendeki tüm varlıkları kendi kişiliğine kurban ediyor ve şöyle diyordu:

"Görülebilir ve duyulabilir diye birşey kesinlikle olamaz. Çünkü görmek ve duymak yoktur." (a.g.k. s. 209-210)

Fichte doğanın özne için bir sınırlama ve engel meydana getirdiğini, ama bunun aşılması gerekliliğini yazıyordu. Bu "aşma" olayı bir başarıydı, ancak ardından hiçbir duraklama gelmemeli, "aşmalar" sonsuzluğa değin birbirini izlemeliydi.

BİR BAŞKA "FELSEFE"

19. yüzyılın ikinci yarısında Friedrich Nietzsche adında akıl hastası bir başka burjuva filozofu da benzer şeyler yazıyordu. Nietzsche'de "ben" düşüncesi bambaşka biçimde gelişiyordu. Bir "üstüninsan" amacı atıyordu ortaya Nietzsche. "Üstüninsan" olmak için gereken "erdem"leri sıralıyordu:

"Karşı koymak, kölenin soyluluğudur. Sizin soyluluğunuz, sözdinlerlik olmalı. Sizin buyurmanız dahi sözdinlerlik olmalı!

.....

"Hayat sevginiz, en yüksek umudunuza beslediğiniz sevgi olsun; en yüksek umudunuz da, en yüksek hayat düşünceniz olsun!

"Fakat en yüksek düşüncenizi ben buyurmalıyım size, o da şudur; *insan altedilmesi gereken birşeydir.*

"Böyle, yaşayın *sözdinlerlik ve savaş hayatınızı! Uzun ömür de neymiş!* Hangi savaşçı esirgensin ister ki!

"Ben esirgemem sizi, ben sizi candan yürekten severim, *savaş kardeşlerim benim!*

Böyle buyurdu Zerdüşt!"

(Friedrich Nietzsche, Böyle Buyurdu Zerdüşt, s. 65)

19. yüzyılda burjuva filozofları işte bu tür "düşünceler" geliştiriyorlardı. Bu düşüncelerden ileride faşistler yararlanacaklardı.

"HİTLER'İN SENTEZİ"

Hitler, yığınları koşullandırmak için Fichte'den ve Nietzsche'den bir "sentez" yaptı. Bu "sentez"de, her iki filozofun "işine gelen" düşüncelerini alıyor ve ortaya sürüyordu. Şöyle diyordu Hitler Kavgam'da:

"Meydana getiren kuvvet, topluluk değildir, teşkilat kuran ekseriyet de değildir, *daima her yerde, tek başına ferttir.*

(...)

"Teşkilat, insanlığın nail olduğu lütufların hiçbir zaman kütleden gelmediğini, yaratıcı dimağlardan çıktığını bilmeli ve ırkın hakiki velinimetlerinin ...ular olduğunu kendine prensip edinmelidir. Aynı zamanda teşkilat bu prensiple hareket etmelidir.

(...)

"Mutlaka yüksek kabiliyetlere sahip kimseler işleri ellerine almalıdırlar." *(Adolf Hitler, Kavgam, s. 63-64)*

Fichte'nin "ben felsefesi" Hitler'de çirkin bir biçimde sırıtıyordu. Nietzsche'nin "sözdinlerlik ve savaş hayatı yaşayan savaş kardeşleri" de ortaya çıkıyordu Hitler'de. Bunlar, o "ırkın" insanları olmalıydı. Bu insanlar "yüksek kabiliyetlere sahip kişiler tarafından" yönetilmeli, karşı koymamayı öğrenmeliydiler. Doktrin, "ekseriyet fikrini temel olarak almamalı, o, şahsiyet üzerine bina kurmalı"ydı.

Kavgam'da Hitler'in "ben felsefesi" de açık açık yazılıyordu: "Yalnız bir adam otorite, emir ve iktidar hakkı ile birlikte milletine karşı mesuliyeti omuzlarına alacaktır. Bu, böyle olmalıdır." (a.g.k. s. 68)

"TEK LİDER TÜRKEŞ"

Yerli malı faşistler, insanlık tarihinin bu "en büyük" faşistinin düşüncelerini taklitte bu noktada da geri kalmamaktadırlar. MHP programının 8. maddesinde aynen şöyle denmektedir:

"Partimiz kuvvetli, adil ve süratli bir devlet yönetimi için, Tek Başkan - Tek Meclis sistemini savunur, yürütmenin başkanlık, yasamanın tek meclis sistemine çevrilmesini öngörür..." *(MHP Programının 8. maddesi)*

"Kuvvetli, adil ve süratli bir devlet yönetimi için" işleri ele alacak başkan, Hitler'in belirttiği gibi "otorite, emir ve iktidar hakkı için mesuliyeti omuzlarına alacaktır." Bu "Tek lider"in kim olduğunu öğrenmek için, faşistlerin duvar yazılarına bir göz atmak yeterlidir: "Tek lider Türkeş" diye yazıyorlar faşistler. "Tek lider" ise kendi kendini ele veriyor:

"Güçlü bir devlet, şahsiyetli, dirayetli devlet başkanları ile kaimdir."

Birincisi, Fichte'nin Hitler'de pratiğe geçen "Ben felsefesi." Bu, Türkeş'in kişiliği için geçerli. "Tek lider" olma arzuları Türkeş'de kendini sık sık gösteriyor. İkinci nokta ise, Fichte'nin "sözdinler savaş kardeşleri.." Hitler gerçekten birçok kişiyi "sözdinler, karşı koymaz savaş kardeşleri olarak" koşullandırmıştı. Bir heykel gibi dimdik duran, anlamsız gözlerle karşıya bakan ve sağ elleri havada "Heil!" diye çığlık atan birçok insan, birçok koşullanmış kişi. Bunlar SA'lardı ve kendilerince birer "üstüninsan" olarak, "üstün ırkların" dünyaya egemen olabilmesi için savaş veriyorlardı. Bunlar sözdinler, lümpenler, sapıklar, caniler vb. katılmıştı. Bunun yanısıra aktif olarak faşist olmayan genç alman insanları, daha sonra orta yaşlılar askere alınmış ve başka insanların üzerlerine saldırtılmışlardı.

Savaşın sonu ise bazı "mutlak" olduğu sanılan şeylerin "mutlak" olmadıklarının, Nazi İmparatorluğunun "sonsuzluk" iddialarının palavra olduğunun ortaya çıkması idi. "Değişmezlik" felsefesi de fos çıkmıştı sonunda.

"BİZDEKİ SAVAŞ KARDEŞLERİ"

"Birgün canımız sıkılıyordu. Sokağa çıkıp öldürecek adam aradık." Bu sözleri Ferhat Tüysüz adında "ülkücü genç" söylüyordu polise verdiği ifadesinde. Bir başka ülkücü, Mustafa Gülcan ise şunları söylüyordu: "Fırsat bulsam komünistleri yine öldürürüm. Artık savaş zamanıdır."

Bir polisi yaralamaktan 19 yıl hapse mahkum olan Osman Yılmazcan adlı "ülkücü" de duruşmadan sonra kolunu havaya kaldırarak bağırıyordu: "Tanrı Türk'ü korusun!"

Bunlar, yerli malı faşistlerin "sözdinlerlik ve savaş hayatı yaşayan" savaş kardeşleridir. Gerçi ne Nietzsche'nin ne Fichte'nin yazdıklarından haberleri vardır bu "savaş kardeşleri"nin. Ama sapık burjuva filozoflarından bugünlere uzanan bir "felsefe zinciri"nin eylemcileri olarak, ne yaptıklarını bile doğru dürüst bilmeden, koşullandırılmış, insanlıktan çıkarılmış olarak yaşamaktadırlar "savaş hayatlarını."

Onlara "emirlere itaat etme" öğretilmiştir, bir de "adam öldürme." İnsanları ortadan kaldırmalarına bir "inanç" bavası verebilmek için bazı şeyler öğretilmiştir: *"Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar müslüman."* Bir de "Türk-İslam sentezi" öğretilmiştir.

Faşistlerin "yeni" olarak bir takım "felsefi görüşler" öne sürdüğü, ancak bunların "yeni olmadığı" vurgulandı. Nasıl faşizm tekelci kapitalizmin dışında düşünülemezse, faşizmin felsefesi de burjuva felsefesinden ayrı düşünülemez.

Başbuğ'un "felsefesi", insanlara boyun eğmeyi ve köleliği öğütleyen gerici burjuva filozoflarından kaynaklanıyor.

FAŞİZM İNSANLARI "SÖZDİNLER" HALE GETİRMEYE ÇALIŞIR

İnsanların "sözdinler, karşı koymaz" hale getirilmesi, faşistlerin en önemli amaçlarından birisidir. Hitler'de "fertlerin topluluğa hükmetmesi gerekliliği" biçiminde ortaya çıkan bu görüş, Türkiye'de faşist partinin programında da şöyle ifadesini buluyor:

"... vatandaşların *mukaddes bir itaatle bağlı bulundukları* Türk devletinin en geniş anlamıyla *şevkat ve himayesine* kavuşturulduğu bir düzende millet olarak gerçek mutluluğa erişeceğine inanıyoruz." (MHP Programı, Madde 3)

Özel teşebbüsü elinden geldiğince koruyacak olan faşistlerin hedef aldığı devlete vatandaşların "mukaddes bir itaatle bağlı olmalarından" ortaya çıkan açıktır. "Mukaddes itaat" karşı koymamak, söylenen herşeyi dinlemek demektir. Faşizmin insanları ne hale getirmek istediği buradan anlaşılmıyor mu?

Faşizm, toplumsal ilerlemeyi durdurabilmek için, insanların birbirleriyle dayanışmasını engellemeye ve bireycilik duygusunu geliştirmeye çalışır. Faşizmin insanı, "tek lider"in ya da "yüksek kabiliyetlere sahip kimseler"in peşinden koyun sürüsü gibi giden onların her dediğini yerine getiren bir insan tipidir. Bu, hemen hemen tüm ünlü faşist önderlerin öne sürdüğü bir savdır.

"İnsanların kıymetlerini mensup oldukları ırklarına göre takdir etmek ve sonunda marksistlerin 'bir kimse diğer bir kimseye aittir' yolundaki düşüncelerine harp açıp, bu milcadeleyi sonuna kadar devam ettirmek lazımdır. (...) Nasıl ki, insanlara dahil oldukları ırklara göre ayrı ayrı kıymet veriliyorsa, topluluk içindeki kimselere de ayıru şekilde muamele etmek lazımdır." *(Hitler, Kavgam, s. 59)*

Bugün Türkiye'nin birçok yerinde faşistler tarafından kışkırtılan Alevi-Sünni çatışmaları, Doğu'da yaşayan emekçi halk kitleleri üzerinde kurulmak istenen baskı, büyük kentlerde işçi ve emekçilerin kişiliklerine, örgütlerine karşı girişilen saldırılar, ilericilerin katledilmeleri Hitler'in yukarıdaki sözlerinin "yaşama geçirilmesinden" başka birşey değildir.

Toplum içinde işçi-emekçi sınıf ve tabakalar üzerinde diktatörlük kurmayı amaçlayan faşist hareket, dış politikada da barışın düşmanıdır. İkinci Dünya Savaşında insanlık tarihinin en korkunç örneği olarak yaşandığı gibi, faşizm halkları, ulusları birbirine kırdırmaya çabalar.-

"Nasyonal sosyalizm yabancı milletlerin ne olduklarına dair milletimizin gözlerini açmalı ve ona şimdiki dünyanın gerçek düşmanının kim olduğunu batırlatmaktan geri kalmamalıdır. İnsanlığa fenalık yapan düşmanın üzerine *herkesin hiddetini yöneltmeli* ve bütün felaketlerimizin gerçek sebebinin o olduğunu göstermeliyiz." *(Hitler, Kavgam, s. 240)*

Bugün Türkiye'de Faşistler, bu "halkları birbirine düşman etme" politikasını Hitler'inki gibi uygulama istemlerini hiç de saklamıyorlar.

"Gayemizin ne olduğunu önce tam vuzuh ile tespit edelim: Gayemiz Kıbrıs'ı sükuna kavuşturmak değildir. Kıbrıs Türk'ünü mesud ve müreffeh kılmak da değildir. Bu gibi şeylerin hepsi ana gayeden sonra gelir. *Ana gaye, Kıbrıs'ı Türk kılmaktır.* Son çakılına ve son yaprağına kadar. Bunu yapabildiğimiz ölçüde şimdi yaparız, yapamadığımız kadarını ileride yapılabilmesi için şimdiden, bütün zekamızı kullanarak ilerisi için açık kapılar hazırlamaya çalışırız. Bu uğurda gerekirse kendimiz, gerekirse Kıbrıs'takiler bir süre daha rahatsızlığa, hatta acıya katlanmayı zevk ve görev saymalıdır" *(Alpaslan Türkeş, Dış Politikamız ve Kıbrıs, s. 155)*

Alpaslan Türkeş'in bu sözleri faşizmin saldırgan, barış düşmanı yüzünü ortaya çıkarıyor. Amaçları, açıkça belirttikleri gibi bir zaman insanların birarada, barış içinde yaşamaları değil, yayılmacılık, saldırganlıktır. Bu saldırganlığın "olabilirliği" şimdilik sadece Kıbrıs için sözkonusudur. Biraz daha güçlü olabilseler hedefler de değişecektir. Tıpkı eski Osmanlı İmparatorluğu gibi Atina'ya, Sofya'ya, Belgrad'a Bükreş'e, Bağdad'a, Şam'a göz

dikecekler, "ülkülerini" Sovyetler Birliği içlerine saldırı amaçlarına dönüştüreceklerdir. Yine Nietzsche'nin "felsefesi" çıkıyor ortaya:

"Yüreklerinizdeki nefreti ve kıskançlığı bilirim. Nefreti ve kıskançlığı tanımayacak kadar büyük değilsiniz. Bunlardan utanmayacak kadar büyük olun bari!

"Bilgi ermişleri olmak elinizden gelmiyorsa, hiç değilse bilgi savaşçıları olun. Onlar, bu tür ermişliğin yoldaşları ve öncüleridirler.

"Pekçok asker görüyorum: Pekçok savaşçı görebilsem keşke!

(...)

"Gözü hep düşman arayan kişiler olmalısınız -kendi düşmanınızı- Ve kiminiz ilk bakışta nefret eder.

"Kendi düşmanınızı aramalısınız, kendi savaşınızı açmalısınız...

"Siz barışı, yeni savaşların aracı olarak sevmelisiniz, ve kısa barışı uzun'undan çok sevmelisiniz.

"İşi değil, savaşmayı salık veririm size. Barışı değil, zaferi salık veririm size, İşiniz savaş olsun, barışınız zafer olsun!"

(Nietzsche, Böyle Buyurdu Zerdüşt, s. 64)

Ve Alpaslan Türkeş devam ediyor:

"Kıbrıs için yapılan mücadele bitmiş değildir. Uzun süreceği ve çeşitli gelişmeler geçireceği muhakkaktır. Bizim umumi efkarımızda herşey bitmiş, zafer kazanılmış, sadece yapılacak iş olarak elde edilen toprakların iktisadi kalkınması kalmış gibi bir hava ve gevşeme temayülü görülüyor. Tehlikeli bir hatadır. Uzun ve çetin bir mücadeleyi göze almak ve *herkesi şimdiden buna hazırlamak gerekir*. Bilhassa dikkatlerin gevşemesi ve düşmanı alay konusu yapıp küçümseme, çok tehlikeli olabilir. Emerson'dan: Hürriyetin bedeli ebedi bir teyakkuzdur." *(Alpaslan Türkeş a.g.k. s. 154)*

Türkeş'in bu sözleri faşistlerin saldırgan yüzlerini açığa çıkarmaktadır. Faşizm her ülke içinde halkımıza karşı, hem dışarda başka halklara karşı saldırgandır. İçeride Ferhat Tüysüz'ler Mustafa Gülcan'lar, Oğuzban Cengiz'ler bu saldırganlığın gereklerini yerine getirirken, başbuğları dışarıda da saldırganlığın işaretlerini vermektedir ve "eğer bu saldırganlığa şimdilik olanak yoksa" ilerisi için "müteyakkız" olma direktifini vermektedir.

Faşizmin insanlık ve akıl dışı ideolojisi insanları santimle ölçüyor.

Türkiye'de Turancı komplo

N. AKA

Türkiye'de ırkçı-turancı unsurların, M. Kemal'in başkanlığındaki iktidar tarafından içyüzleri açığa çıkarıldıktan sonra bir süre sindikleri görülür. Fakat bu dönemde de boş durduklarını sanmak gaflet olur. Rıza Nur, Türkiye'de yayınlanması yasaklanan kitabını dışarda yayınlayarak bu dönemde gizlice Türkiye'ye sokmayı başarmış; Nihai Adsız bir dizi iftira ve küfürden ibaret olan Kurtlar Sofrasını bu dönemde yayınlamıştır.

Bugünkü faşist kadroların ağababaları olan Turancılar özellikle M. Kemal'in ölümünden sonra, tavşana kaç tazıya tut politikasının uygulanmaya konulmasıyla gemi azıya aldılar. İkinci Dünya Savaşı'nın faşistler tarafından kazanılacağı kanısına yaygınlık kazandırılması ve Cumhuriyet gibi "ağırbaşlı" gazetelerin bile kendimize "yeni düzen" içinde bir yer aramamızı öğüt vermeye başlaması, turancı unsurların cesaretini arttırdı. *Orhon, Gökbörü* gibi sözüm ona ideolojik içerikli, *Çınar Altı* gibi edebiyat dergileriyle faşistler tozu dumana katmaya başladılar.

Bir süre sonra, Reha Oğuz (Türkkan) etrafında kümelenen Turancılarla, Nihai Adsız grubuna mensup Turancılar arasında, bazı nedenlerle bir anlaşmazlık çıktı. Gökbörü' de yuvalanan Reha Oğuz Türkkan yandaşı faşistlerle, Orhun' da yazan Adsız'ın yandaşları birbirlerine veryansın ediyorlardı.

ADSIZ'IN DA KAFASI DOLIKOSEFAL'MİŞ!

Irkçı-Turancılar kendilerini herşeyden önce "milliyetçi" olarak sunuyorlardı. Fakat bunların milliyetçiliği herşeyden önce bir "kafatası milliyetçiliği" idi. O zaman sık sık şu öykü anlatılıyordu: Nihal Adsız ya da arkadaşlarından biri kafa ölçülerini saptayan bir alet bulmuştu. Adsız, bu aletle herkesin kafatasını ölçüyor, kafası *brakisefal* olanlar öz be öz Türk kabul ediliyor, *dolikosefaller* ise o zamanlar "turfa" telakki edilen "sami" ırkına, ya da öteki ırklara mensup sayılıyordu. Aleti herkese uygulayan bu hızlı ırkçı sonunda kendisine de uygulamıştı. Bir de ne görsündü? Kendisi de *dolikesefal* değilmiy miş? Irkçı-Turancılar arasında, M. Kemal'in gençliğe hitaben söylediği söylev de "muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur" tümcesini yorumlayarak O'nun da ırkçı(!) olduğunu söyleyenler de vardı. Kısacası Irkçı-Turancıların ileri, antiemperyalist eğilimleri taşıyan bir milliyetçilikle ilgileri yoktu. Bunlar Anadolu halkını kendi içinde birbirine düşürmek için çeşitli etnik unsurları kullanmaya çalışan "bölücü-ler"di. Anadolu halkına önem bile vermezler, düşledikleri konvansiyonel bir Türk ırkını Anadolu halkına üstün tutarlardı.

Devrin Cumhuriyet Halk Partisi hükümetleri, zaman zaman o döneme göre ileri sayılabilecek hareketlerde bulunmuşlardı. Örneğin Köy Enstitülerini kurmuşlar, klasiklerin çevirilerini başlatmışlardı. Fakat Alman faşistlerinin Avrupa'da üst üste kazandıkları başarılar Halk Partisi yöneticilerini giderek daha büyük bir ölçüde, parti içinde yuvalanmış olan eşraf, tüccar gruplarına doğru yöneltti. Bu yöneliş "varlık vergisi" ile doruğuna erişti.

Hasan Ali - Kenan Öner davası, bu eğilimin faşist Almanya'nın yenilgisinden sonra da kendisini sürdürdüğünü kanıtlar. Irkçı-Turancıların bir patronu yenilmişti; şimdi yeni bir patrona gereksinimleri vardı. Amerika Birleşik Devletleri soğuk savaşı sürdürerek ve antikomünizm silahını elden bırakmayarak Irkçı-Turancılara yardımcı oldu.

SİNDİRMENİN YOLU: ANTİKOMÜNİZM

Irkçı-Turancı diye nitelenen faşistlerin de başlıca iki tutkusu vardı. Bunlardan birincisi, kendi düşüncelerinde olmayan tüm ilericileri ve demokratları komünistlik damgalamak; böylelikle korkak ve çekingen unsurları yanlarına çekmek, hiç olmazsa korkutup susturmaktı. Susmayanları fizik zora dayanarak susturmak ise bunların çok sevdikleri ve isteye isteye kullandıkları bir yöntemdi.

İkinci büyük tutkuları ise "milliyetçi kadrolar" yetiştirmek ve bunları devletin önemli mevkilerine getirmekti. Irkçı-Turancılar bu fikirlerini yaman bir ısrarla gerçekleştirmeye çalıştılar, hatta bu amacın gerçekleşmesi için bazı ödünler bile verdiler. Örneğin Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji profesörü Ekrem Akurgal onların anladığı yönde bir "milliyetçi" değildi ve olamazdı da. Çünkü bu zat Selanikli idi! Fakat anlaşılmaz bir inatla Irkçı-Turancıların yardımına koşuyordu. Bu profesör düşük I.O'lu birçok öğrenciyi bol keseden asistan yaptı. Sonra bu asistanlar, doçent, daha sonra profesör oluverdiler. Örnek istiyorsanız, Baki Öğün, Yusuf Boysan, Haluk Opan (Karamağralı) bunlar arasındadır.

Dil-Tarih Fakültesi'nin Irkçı-Turancı öğretim üyeleri Halil Demircioğlu, Osman Turan, Şinasi Altındağ da bu hususta kendilerine düşeni yaptılar, bu "milliyetçi kadro" yetiştirme kampanyasına katıldılar. Prof. Osman Ersoy böyle bir çabanın ürünü olmuştur. Antropoloji kürsüsü başkanı ve bir süre fakülte dekanı olan Prof. Şevket Aziz Kansu'da bu kampanyada "şerefle" yerini aldı. O da kendi payına düşeni yaptı ve Irkçı-Turancı Orhan Acıpayamlı'yı Dil-Tarih Fakültesi'nin bilimsel heyetine hediye etti. Kansu bu hareketinin ödülünü sonradan 1948 yılında faşist öğrencilerin hareketine uğrayarak boi bol aldı.

Irkçı-Turancı öğretim üyelerinden Emin Bilgiç o zamanlar henüz pek genç ve tecrübesizdi. Yalnız görüldüğü kadarıyla Fakülte içindeki ırkçı-turancı öğrencileri yönlendiriyordu. Bu ve buna benzer oyunlar diğer fakültelerde tekrarlandı. Türkiye bilim hayatının bu "öz evlatları" kendilerine umulmadık olanakları sağlayan kimselere şükran borçlarını fazlasıyla ödediler ve kendi karbon kopyalarını yetiştirdiler. Bu kimselerden bazılarının son zamanlarda CHP'nin koruyucu şemsiyesi altına girdikleri ve böylece ideolojik alanda büyük bir ilerleme (!) gösterdikleri görülüyor...

TÜRKEŞ ADSIZ'IN YANINDA

İkinci Dünya Savaşı süresi içinde büyükçe bir birikim gösteren bu kimseler dönemin tutucu hükümetlerinin elinde, bugün de görüldüğü gibi vurucu güç olarak kullanıldılar. Örneğin 1946'larda, demokratik savaşımın başını çeken basın organlarından TAN'ı susturamayan CHP hükümeti, gazeteyi tahrip etme kararını verdi. İşte bu amaçla Irkçı-Turancı güruhu kullanarak matbaayı tahrip ettirdi. İlericiler, demokratlar ve sosyalistlere karşı amansız bir savaşıma girişmiş bulunan Halk Partisi ve sonradan Demokrat Parti hükümetleri, bu vurucu güçten zaman zaman yararlanma yolunu tuttular.

O zaman bu tür gösterileri yakıp yıkmaları kutlamak için boy boy fotoğraf çektirdikleri olurdu. Bu fotoğraflardan birini anımsıyorum. Bu fotoğraf Kenan Öner - Hasan Ali davasına bir sübut delili olarak sunulmuştu. Resmin ortasında Adsız bayramlık yüzü ile duruyordu. Etrafını Irkçı-Turancı gençler almıştı. Bunların arasında da Alpaslan Türkeş bulunmaktaydı.

O yıllarda sokağa bunlar egemendi; yakıp yıkıyorlar, kırıp geçiriyorlardı. Ama bunlar Türkiye'nin öz evlatları "milliyetçi" gençlerdi(!) Bir kere yanlışlıkla mahkum edilmişlerdi ama, bu yanılgı kısa sürede düzeltilmişti. Sonradan bu geçici mahkumiyet Irkçı-Turancıların dillerine pelesenk olmuştu, onlar da kedi gibi yanlış bir yerini görüp, "aman ne büyük yaram var" diye uzun süre kendilerine acımaktan bir türlü vazgeçmediler.

Yukarıda açıklanan gerçekler bugün gemi azıya alan faşist komplonun temellerinin daha o günlerde atıldığını ve bu adımların ardında Türkiye burjuvazisinin olduğunu göstermektedir.

Latin Amerika
Faşizm katarının son büyük durağı

Videla: Arjantin'de faşist rejim moral şırıngasıyla yaşıyor.

Bugün Latin Amerika faşizmin çizmesi altında bulunan acılar içinde bir kıta durumunda. Kapitalizmden sosyalizme geçiş olgusunun belirlediği çağımızda henüz ayakta duran tekelci kapitalizmin güvenebileceği son kalelerden biri. Latin Amerika ülkelerindeki faşist hareket ve yönetimlerin en önemli özelliği doğrudan doğruya İkinci Dünya Savaşı öncesinde Avrupa da kurulmuş olan faşist ve nazi devletlerin bir uzantısı olması.

FAŞİZMİN LATİN AMERİKA'YA ÖZGÜ ÖZELLİKLERİ

Hitler Reich'ının İkinci Savaş sonunda yenilgiye uğrayacağı kesinlik kazandıktan sonra, "Nazi Hazinesi"ni kurtarmanın yolları araştırıldı. Sonuçta, o sıralar yaklaşık bir milyar dolar olduğu sanılan bu paranın Latin Amerika'ya ulaştırılması kararlaştırıldı. Nitekim, bu hazine 1945 yılında Arjantin'de "ilgili yerler"e iletilmiştir. Bu paranın kaçırılmasının tek bir amacı vardı: Dünyada "Nazi İmparatorluğu"nun yeniden kurulmasına yardımcı olmak. Ancak, bu paranın Latin Amerika'ya transfer edilmesi olgusunu başlı başına bugünkü faşist yönetimlerin varlık nedeni olarak görmek doğru değildir. Nazi mirası çok kısa sürede eritilmiştir. Ama, bugün Latin Amerika'yı kasıp kavuran faşizmin maddi dayanakları arasında uluslararası tekellerin bu bölgedeki çıkarlarını sürdürme istemlerinin belirleyici olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bunun yanında ilginç bir özellik olarak, Latin Amerika'da Alman kökenli iki milyon kişinin yaşamakta olması aydınlatıcı bir özelliktir. Hitler, Almanya'da nazi iktidarını kurduktan sonra bu özelliği göz önünde bulundurarak Güney Amerika'ya çok sayıda özel ajitatör göndermişti. 1977 yılında Latin Amerika'daki faşist diktatörlerden üçü Alman kökenlidir. Bunlar, Brezilya'da Ernesto Geisel, Bolivya'da Hugo Banzer ve Paraguay'da Alfredo Stroessner' dir.

Ekvator'da Carlos Baquero' nun liderliğindeki Nasyonal Sosyalist Hareket, Adolf Hitler Tugayı'nın bu ülkedeki ikizidir. Nasyonal Sosyalist Hareket'in bir özelliği de kendi militanlarını diğer faşist örgütlere sokmayı başarmış olmasıdır. Bu militanlardan biri olan Dr. Yepes ordu ve polis örgütü içinde çok etkili olan Milliyetçi Devrimci Eylem adlı faşist örgütün yöneticisidir. Bu örgüt, seçimlerde oyların dörtte birine yakın bir kısmını almayı başarmaktadır. Nasyonal Sosyalist Hareket aynı zamanda, silahlı bir örgüt olan Abden Kalderon Tugayı'nı da denetiminde bulundurmaktadır.

Önemli petrol kaynaklarından dolayı Latin Amerika'daki en önemli ülkelerden biri de Venezuela. Venezuela'da hükümet gerillalara karşı neo-faşist saldırı birliklerini savaşa sürmektedir. Digepol adını taşıyan Venezuela gizli polisinin yararlandığı başlıca örgütler, Bağımsız Venezuela, Milliyetçi Eylem Hareketi ve Milliyetçi Halkın Haçlı Seferi adlarını taşıyor. Bolivya'da da polisle neo-faşistler arasında sıkı bir işbirliği sürdürülmektedir. Öyle ki, 1971 yılında Ulusal Devrimci Hareket ve Bolivya Sosyalist Falanjı adlı faşist örgütlerin ortak çabası sonucu iktidara gelen Hugo Banzer bu örgütlerin vurucu timlerinin siyasi polisle bütünleşmesini sağlamıştır. Politik Denetim adını taşıyan Bolivya polisi politik suçluları uçak ve helikopterden "düşürme"siyle tanındı. Bolivya'da neo-faşist bir yönetimi kalıcı biçime sokmak için düzenlenen sözde "yasal" tertiplerin başarısızlığa uğradığı 1978 yılında görüldü.

Üstte Uruguay'da emekçi kitleler faşizmi lanetliyor; yanda Videla'nın askerlerinin katlettiği yurtseverler

FAŞİST CELLAT MENGELE PARAGUAY YURTTAŞI

Uruguay uzun süre Güney Amerika'nın "İsviçre"si olarak ün yaptı. Ama faşistler, ülkenin çehresini tümden değiştirdiler. 1973'te yapılan darbe ve Tupamaro gerillalarına karşı girişilen acımasız şiddet hareketleri ülkeyi kocaman bir toplama kampına dönüştürdü. Askeri kamplarda işkence görmekte olan politik tutuklu sayısının sekiz bini bulduğu sanılıyor. Nasyonal Sosyalist Cephe çevresinde örgütlenen faşist çeteler Uruguay sokaklarında antifaşistlerin kanlarını dökmekte ve onları hunharca, insanlık dışı biçimlerde katletmektedir.

Peru'da, faşist hareketler en belirgin biçimde, 1960'larda yahudi düşmanı gösteriler biçiminde açığa çıktı. Bu gösterilerin kaynağındaki örgüt Nasyonal Sosyalist Halk Öncüsü'dür. Amerikan emperyalizminin sömürüsü altında inleyen Peru'da faşistler "Yankee Defol" sloganını bol bol kullanarak bilinç düzeyi geri halk kitlelerini kazanmaya uğraşmaktadır. Paraguay'da 1954 yılında General Stroessner iktidara geldi. İktidara geldiğinden beri Paraguay halkının sesi ve soluğunun çıkmaması için elinden geleni yapıyor. Stroessner'in, 12 Mart'çıları anımsatan bir eda ile "Paraguay gibi yoksul bir ülkede demokrasi lükstür" diyerek getirdiği sıkıyönetim, üstüste yenilenen uzatmalarla, kendisine faşist "düzeni" sürdürme olanağını sağlamıştır. Sıkıyönetimin uzatılma gerekçesi her zaman aynı olmuştur: "Sürekli komünist tehdidine karşı koymak." Arada sırada yapılan seçimlerde(!) Stroessner oyların yüzde 90-95'ini almaktadır. Paraguay'ın bir başka belirleyici özelliği buradaki Alman kolonisinin belirli coğrafi bölgelerde toplanmış olmasıdır.

Brezilya'da 1945 öncesinde, başta "Yeşil Gömlekliler" olmak üzere bazı faşist hareketlerin ve örgütlenmelerin görüldüğü söylenebilir. Ancak, bu hareketler hiç bir zaman gerçek anlamda etkili olamadılar. Brezilya'daki Alman kolonisinin sayısı bir milyonu aşmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın ertesinde bu koloni Nazi savaş suçlularını büyük bir "sevecenlikle" bağrına basmıştır. Brezilya'ya yalnızca naziler değil, aynı zamanda onların diğer ülkelerdeki işbirlikçileri de kapağı atmışlardır. 1964'te Brezilya da askeri faşist bir darbe gerçekleştirildi. Bu darbenin ABD denetiminde gerçekleştiği yolunda önemli sayılacak belirtiler vardır. Brezilya'lı faşist askerler bir kurşun bile atmadan iktidarı ele geçirdiler. Buna karşın, ABD, "Sam Kardeş" olarak adlandırdığı bir plan gereğince, faşistlerin yardımına gitmek üzere bir uçak gemisi, on destroyer, bir helikopter taşıyıcı ve sekiz avcı uçağını harekete hazır durumda bekletti. "Gelenek-Aile-Mülkiyet' adını taşıyan neo-faşist hareket toprak reformunu engelledi ve boşanmaya karşı bir kampanya açarak bir milyondan fazla imza topladı. Brezilya'da faşistlerle hükümet ortak bir çalışma içine girerek büyük bir fişleme operasyonuna girişti. Ayrıca yaklaşık üç bin demokrasi savaşçısı faşist zindanlarda katledildi. 1976 da 6 film, 29 tiyatro oyunu ve 64 kitap sansüre uğradı.

Faşist yönetimin ilk yıllarda sağladığı ekonomik başarı dönemi artık gerilde kalmıştır. Brezilya'nın dış borçları 30 milyar dolara ulaşmıştır. Artık uluslararası mali çevreler bile Brezilya faşizmini kredilerle ayakta tutmaktan yorulmuştur.

TESCİLLİ KATİL RAUFF DINA'NIN EMRİNDE

Şili'de faşistlerin Allende öndeliğindeki Halk Birliği'ne karşı giriştiği darbenin öyküsü ayrıntılarıyla biliniyor. Ama neo-faşist örgütlenmeler bundan çok daha eski tarihlerden beri vardı. 1962' de Franz Pfeiffer'in kurduğu Şili Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi, Dünya Nasyonal Sosyalistler Birliği'nin üyesidir. Bu parti, çok kısa sürede örgütlenerek silahlı eylemlere girişti. Halk Birliği iktidarı döneminde Nasyonal Sosyalist İşçi Partisi illegal savaş bücreleri oluşturdu ve C A ajanlarıyla sıkı ilişkiler kurdu. Yine aynı dönemde girişilen eylemlerin başını çeken örgütlerin arasında Vatan ve Özgürlük de vardı. Faşist generaller cuntası 42 ay süreli bir olağanüstü durum ilan etti. Şili'deki tüm demokrat ve ilericilere karşı girişilen baskının kaynağında çok ünlü DİNA bulunuyordu.

Arjantin'de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra neo-faşist hareketler doğrudan doğruya nazi hareketler olarak ortaya çıktı. Hitler'in intihar ettiği Berlin'den kaçan naziler Arjantin'de kendilerine göre "sağlam işler" kurdular. Daha sonra, sıra politik örgütlenmeye geldi. İki SS ajanı eski nazilere sahte belgeler, konut, iş ve para sağlayan bir büro bile açmışlardı. 1955 yılında Peron' un iktidardan düşürülmesi ve sürgüne yollanmasının hemen ardından faşist hareketler çok sayıda kliğe bölündü.

Bunlar içinde en önemlisi, Juan Queralta tarafından kurulan "Tacuara ' (mızrak) adlı terör örgütüdür. 1963 yılında Tacuara'nın önde gelen yöneticilerinden biri örgütten ayrıldı ve birkaç yıl sonra Latin Amerika' daki en ünlü troçkist önderlerden biri olarak ortaya çıktı. Bu olay Tacuara için büyük bir bunalımın başlangıcını belirliyordu. Bölünmeler başladı. Yeni kurulan örgütler arasında en önemlisi Arjantin Nasyonal Sosyalist Cephesi'dir. Cephe, kurduğu çeşitli komando birlikleri aracılığıyla Videla rejimine baskı eylemlerinde yardımcı olmaktadır. Bugün, Arjantin gerçek bir nazi ülkesi durumundadır. Politik tutuklular, işkencehanelerde "Heil Hitler" diye bağırmaya zorlanmaktadır. İşkenceler sonunda 1975' te 900, 1976 da ise 1500 kişi yaşamını yitirmiştir. Arjantin'de geçerli olan strateji tüm sosyalist ilerici ve demokratların kitlesel olarak yokedilmesini öngörmektedir.

Barışa karşı soğuk savaş duvarı

Dünya 1978 yılına emperyalist güçlerin soğuk savaş kışkırtmalarının yoğunlaştığı bir ortamda girmişti. Bu kışkırtmalar başlıca iki alanda kendisini gösteriyordu: Birincisi, silahlanma yarışında yeni bir sıçramaya yol açacak uygulamaya gidilmesiydi. Bu politika en belirgin biçimde ABD'nin ve NATO merkezlerinin nötron bombası üretimi hazırlıklarını ilan etmeleriyle kendisini göstermişti. İkinci saldırı çizgisi ise sosyalist ülkelerin içişlerine karışmaya yönelik propagandanın yoğunlaşmasında kendini belli ediyordu. ABD'nin 1977 başında göreve başlayan yeni başkanı Carter'ın bayraktarlığını yaptığı sözde "insan haklarını savunma" kampanyası kısa sürede bütün emperyalist merkezlerin politikasının ana çizgisi haline gelmişti.

Emperyalist güçlerin dünyada gerginliği canlandırmak, yumuşama sürecini durdurarak geriye çevirmek amacıyla hızlandırdıkları bu politikanın ilk sonuçları, yine 1977'de ortaya çıkmıştı. Sovyetler Birliği ile ABD arasında sürdürülen ve stratejik silahlarla ilgili ikinci bir anlaşmanın bağlanmasını amaçlayan SALT-2 görüşmeleri, 1977 boyunca açık bir çıkmaza saplanmıştı. Varşova Paktı ülkeleri ile NATO arasında Viyana'da sürdürülen Karşılıklı ve Dengeli Kuvvet İndirimi görüşmeleri de hiçbir sonuç alınamadan neredeyse tamamen durdurulmuştu.

NATO karargahlarında planlanan yeni silah sistemlerinin uygulamaya konmasına yönelik girişimlerin, bütün NATO üyelerini bağlayıcı bir biçime ve takvime bağlanması yolunda 1978 yılında önemli adımlar atıldı. NATO'nun Mayıs ayında Washington'da yapılan zirvesi, bu adımların en önemlisi ve daha sonrakilerin bir başlangıcıydı. Washington zirvesinde NATO üyeleri, bloka bağlı bütün ülkelerin askeri harcamalarını 1981'e kadar her yıl sürekli olarak en az yüzde 3 artırmalarını öngören bir programa imza koydular. "Uzun Vadeli Savunma Programı" adı verilen proje, aynı zamanda yeni silah sistemlerinin yine bütün NATO üyelerini kapsayacak biçimde geliştirilip yaygınlaştırılmasını öngörüyordu. Bunların en önemlilerinden olan "AWACS" projesinin kesinleşmesi, Kasım ayında yapılan Savunma Bakanları toplantısında gerçekleşti.

Silahlanma yarışında gerek nicel gerekse nitel olarak yeni bir aşamanın başlangıcını işaret eden Washington zirvesi, uluslararası politikayı etkileyen bir başka önemli olayla aynı tarihe rastlatılmıştı. Bu, BM Genel Kurulu'nun silahsızlanma konusunda toplanan Özel Oturumu'ydu. BM Genel Kurulu'nun bu toplantısı, dünya barış güçlerinin genel ve tam bir silahsızlanma yolundaki iradesinin dile getirildiği bir platform oldu.

BM'in Silahsızlanma Özel Oturumu'nda Sovyetler Birliği'nin barış ve silahsızlanma doğrultusundaki eylem programı bir kere daha teyid edildi. Bu eylem programı, yıl boyunca, diğer sosyalist ülkeler tarafından da desteklenen somut adım ve önerilerle dünya kamuoyunun önünde sergilendi. Varşova Paktı ülkeleri, 1977 Kasım ayında NATO ülkelerine yaptıkları, nükleer silahların kullanılmasının yasaklanmasıyla ilgili önerilerine yenilerini eklediler.

Emperyalizmin sosyalist ülkelerin içişlerine karışmaya yönelik kampanyası, herşeyden önce bu ülkeleri tek taraflı politik ödünler vermeye zorlama amacına yöneltilmişti. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler böyle bir şantaj politikasına boyun eğmeyeceklerini en açık biçimde 1978 yılında da gösterdiler. Sosyalist dünyanın kararlı barış politikasını sürdürmeleri sonucunda, geçtiğimiz yıl boyunca, emperyalizmin müdahaleci politikasında da bir gerileme kendisini gösterdi. 1978 sonuna doğru ABD'nin, yeni bir SALT anlaşmasının imzalanması önüne koyduğu engelleri kaldırmak zorunda kalışı, bu gerilemenin somut bir belirtisiydi.

Emperyalizmin dünya ölçüsünde yitirdiği inisiyatifi bölgesel ya da yerel düzeylerde yeniden ele geçirme girişimleri 1978'de de durmadı. Ortadoğu ve Güney Afrika'daki tertipler, Güneydoğu Asya'nın yeniden gerginlik odağı haline getirilmesi çabaları, bunların önünde gelen örnekleriydi.

Maocu Çin yönetiminin gerici politikası, emperyalizmin soğuk savaş kışkırtıcısı girişimlerine yardımcılık rolünü 1978 yılında daha da açık biçimde ortaya koydu. Çin'in "yeni dış politikası" denen strateji, gerçekte emperyalizmin doğrudan işbirlikçiliği rolünün açıkça üstlenilmesinin belirtisiydi.

Özetle 1978 yılı, dünyada emperyalizm ve gericilik güçleriyle, barış, demokrasi ve sosyalizm güçleri arasındaki mücadelenin daha da keskinleştiği, emperyalizmin yenilgisinin yakınlaştırıldığı bir yıl oldu.

● Dış politikada bir yıl

Emperyalist merkezlerde koltuk arayışı

Türkiye'nin geçtiğimiz yıl içindeki uluslararası ilişkilerinin ve yeni kurulan Ecevit Hükümeti'nin dış politik etkinliklerinin değerlendirilmesi, "dış politik" sorunların da "iç politik sorunlar" gibi olumlu çözümlere ulaşmaktan uzak olduğunu gösteriyor. Oysa Ecevit Hükümeti kurulduğunda "umut" olarak gösterilirken, dış politik alanda Türkiye'nin sorunlarını kısa sürede olumlu çözümlere ulaştıracağı, bu başarıların ise ülkemizin iç ve özellikle "ekonomik" sorunlarının çözümüne, içinde bulunulan bunalımın aşılmasına dayanak olacağı söylenmekteydi.

Gündemde yer alan somut dış politik sorunlar Kıbrıs konusu, ambargo, AET ve NATO ile ilişkiler, Türkiye-Yunanistan arasındaki uyuşmazlıkların çözümü, ödenme olanağı bulunmayan dış borçların ertelettirilmesi ve yeni kredi kaynaklarının bulunması olarak belirtilmekteydi. Bu sorunların çözümünün ise CHP'nin yönlendireceği dış politikada "yeni" bir anlayışla gerçekleştirileceği gibi "yeni ve kişilikli" olarak nitelendirilen dış politika anlayışının, ülkemizin uluslararası alanda da saygınlığını sağlayacağı, toplumsal gelişmeye ve uluslararası barışa katkıda bulunacağı ileri sürülmekteydi. Gerçekten de hükümetin kuruluşuyla beraber ilk etkinlikler dış politika alanında izlendi.

Ancak 1978 yılı içerisinde iç politika alanında olduğu gibi esasen iç politikadan ayrı düşünülemiyecek olan dış politikada da hükümetin beklentilerinin gerçekleşmediği görülüyor. Ülkenin içine itildiği genel sosyal, ekonomik ve politik bunalım derinleşerek sürmekte. Bunalımın ağırlaşarak devam etmesi, sorunların yapısal oluşunu gösterdiği gibi, bunalımdan çıkış yollarının da ona neden olan yapının dışında aranması gerekliliğini ve CHP hükümetinin de böyle bir arayış içinde olmadığını kanıtlamakta.

Gerçekten de 1978 yılında Türkiye'nin izlediği dış politik etkinliklerin ülkenin içine itildiği bunalımın nedeni olan emperyalist sistemin gereksinim ve istemlerine göre yürütüldüğü görülmektedir. Türkiye'de iktidar dış ilişkiler alanında karşılaştığı sorunlara hep bu çerçeve içerisinde çözümler aramış; Kıbrıs sorununu emperyalist sistem içerisinde BM kararlarına rağmen değerlendirmeyi sürdürmüş, ambargo konusu ile tüm sorunların çözüleceği inancını yaygınlaştırmış, Yunanistan ile sorunlarını NATO, AET ilişkileri içerisinde değerlendirmiş, sonuç olarak uluslararası yalnızlığından kurtulamadığı gibi, ambargonun kalkışıyla yurt toprakları üstündeki saldırı üslerine "hukuki" dayanak verilmesinde, AWACS'a katılma ile yenilerinin kuruluşunun kabulünde olduğu gibi ülke sorunlarının temel kaynağı olan emperyalist sistemle bağların daha da sıklaştırılarak ülkemiz politikasına emperyalizmin yön vermesi için yeni araçlar ortaya çıkmasına neden olmuştur. Türkiye-Yunanistan ilişkilerinde görüldüğü gibi emperyalist sistem içinde çözümler aranmasının sorunları çözmeğe değil de, yeni sorunl[...] yaratarak sistem içinde bağır[...]ı ülkelerden yeni ayrıcalıklar kop[...]lmasına hizmet etmekte olduğu ortaya çıkmıştır.

Emperyalizme bağımlı ve onun çıkarları doğrultusunda yönlendirilen dış ilişkiler, 1978 yılında Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile imzaladığı Siyasi Belge'nin gereklerine saygılı bir politika izlemesine, sosyalist ülkelerle, koşulların da dayatmasıyla önemli adımların atıldığı karşılıklı çıkarlara saygılı ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesine, dolayısıyla ülkemizin dış ekonomik ilişkiler alanında çıkmazlarının aşılmasına, uluslararası politik alanda ülkemizin saygınlığının tesisine ve bölgemizde ve dünyada barışın gerçekleşmesine hizmet edecek olanakları da engellemektedir. Bu gerçekler karşısında CHP hükümetinin ortaya attığı "kişilikli yeni dış politika"nın yeni bir yönünün olmadığı da ortaya çıkmaktadır. Nitekim hükümetin dış politikada ortaya attığı tüm kavramlar önce içeriklerinden boşaltılarak sunulurken, 1978 sonlarında tümüyle de unutulmuş, terkedilmiş durumdadır. Ancak bu gerçeklerin tüm demokratik hak ve özgürlüklerin, toplumsal kurtuluş mücadelesinin barış içinde mutlu bir dünyanın ve aydınlık geleceğin güvencesi işçi ve emekçi kitleler için olumlu bir yönü de, kitlelerin 1978 yılında dış politika sorunlarına ilgi ve duyarlılıklarının daha da artmasına iç ve dış politika bütünlüğünü kavramalarına katkıda bulunmasıdır.

İran'da Amerikancı çözüm

İran'da Şah'ın son çarelerinden olan Orgeneral Gulam Rıza Azhari hükümeti de diktatörlüğü ayakta tutmayı başaramadı. Daha fazla kan dökerek diktatörlüğün yaşatılamayacağı görüldü. Uzun bir süredir, İran'ın bütün büyük kentleri sokaklara dökülen halkın kuşatması altında. Artık zalim Savak ajanlarının cezaları göstericiler tarafından veriliyor. Siyasi tutuklular serbest bırakılmaya başlanıyor. Kitlelerin direniş azminin yalnızca daha fazla insanın canına kıyılarak önlenemeyeceği gerçeği, kendisini zorla kabul ettirdi.

Şah'ın, kendisinden önceki diktatörlerin tümü gibi, ülkesinden kaçmaya hazırlandığı şu günlerde, ABD kaynaklı yeni "çözümler" öne sürülüyor. Ulusal Cephe yöneticilerinden Şahpur Bahtiyar'ın yeni hükümeti kurmakla görevlendirilmesi bu "çözümler"in birincisi. Şahpur Bahtiyar'ın emperyalizmin geride kalan mutemet adamlarından olduğu, Ulusal Cephe'nin kurulacak yeni hükümete karşı tepkisinden anlaşıldı. Şahpur Bahtiyar, hükümeti kurmayı partisinin görüşünü almadan kabul ettiği için İran Partisi'nden de ihraç edildi.

İran'da görünen odur ki, ABD tarafından gündeme getirilen uzlaşmacı bir çözüm de tutmayacaktır. İran halkının direnişinin hedeflerini saptırmaya yönelik girişimler bu kez de geri çevrilecektir.

En büyük Amerikan halk şarkıcısı Guthrie

"Kimi tabancayla soyar adamı, kimi dolmakalemle"

PRETTY BOY FLOYD'dan

Dolaştıkça şu dünyayı
Bir sürü tuhaf adam gördüm
Kimi tabancayla soyar adamı
Kimi dolmakalemle.

GÜNEY GÖNENÇ

Amerika'da özellikle 1960'-larda çok etkili bir radikal hareket olarak kendini gösteren halk müziği hareketinin temellerinin oluşmasındaki birkaç önclüden biri de Woody Guthrie'dir. Guthrie bugün "Amerika'nın yetiştirdiği gelmiş geçmiş en büyük halk şarkıcısı" olarak tanınır. Bir yandan onun ticari müziğe karşı duyduğu nefret, öte yandan "resmi" kültür politikalarının uyguladığı sansür, ününün dış ülkelere, bu arada Türkiye'ye uzanmasını engellemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'-ndeki 1929 büyük ekonomik çöküntüsü başladığında Woody Guthrie 17 yaşındadır. 1932'de ülkedeki işsizlerin sayısı 13 milyonu bulmuştur. Çalışma çağındaki her 4 kişiden 1'i işsizdir, her 4 çiftçiden 1'i topraklarını büyük şirketlere ve bankalara kaptırmıştır. Bir yandan ekonomik çöküntü, bir yandan bölgeyi etkisine alan çölleşme özellikle Oklahoma, Arkansas ve Missouri gibi orta-güney eyaletlerinde yaşamı olanaksızlaştırır. Karın tokluğuna bir iş bulabilmek umuduyla milyonlarca insan yollara dökülür, binlerce kilometrelik göçler başlar. Guthrie o yıllarda yoksullaşıp dağılmış Oklahoma'lı bir çiftçi ailesinin çocuğudur. Ayakkabı boyacılığı, çöpçülük, şöför yamaklığı gibi işlere girer çıkar, "büyük göç"e katılır. Amcasının verdiği bir gitarla ülkeyi bir uçtan bir uca dolaşır; kahvelerde, meyhanelerde şarkı söyleyerek hayatını kazanmaya çalışır. Böylece geleneksel halk müziği ile sağlam bir bağ oluşturur.

GUTHRIE GREV ALANLARINDA

1933'te Roosevelt Cumhurbaşkanlığına seçilmiş, liberal reformlarını ("Yeni Düzen"i) uygulamaya başlamıştır. İşçilere grevli, toplu sözleşmeli sendikal haklar veren yasa 1935'te meclislerden geçer. Gerici Amerikan İşçi Federasyonu'na (AFL) göre daha ilerici bir konumda olan Endüstri Örgütleri Birliği (CIO) adlı yeni bir federasyon kurulur ve hızla gelişir (1938'de 4 milyon üye). Kuruluşunda ABD Komünist Partisi'nin de önemli katkısı olan CIO, tüm ülkede grevler düzenlemekte, ağır sanayi dallarında ilk kez sendikalaşmayı sağlamakta; General Motors, US Steel gibi dev şirketleri dize getirmektedir. Guthrie'yi bu yıllarda sendika toplantılarında, grev alanlarında, yürüyüşlerde gitarıyla ön safta görürüz. Söylediği şarkıların hemen hepsinin sözlerini kendisi yazar. Ezgilerinin ise bir bölümü kendisinindir; ama çoğu şarkısının ezgisi halkın uzun bir geçmişten beri özümsediği geleneksel halk şarkılarına, ilahilere, "blues"lara, kovboy şarkılarına dayanır; hatta bunlardan aynen alınmadır. Gerek ezgilerinin bu özelliklerinden ötürü, gerekse çok çabuk şarkı yazabilmesi, güncel konuları işlemesi ve hepsinin üstünde şarkı sözlerinin çok yalın olmasından dolayı Guthrie'nin şarkıları hızla yaygınlık kazanır.

Woody Guthrie 1940'da New York'a gelir, ünlü halk şarkıcısı Pete Seeger'le tanışır. ABD KP'nin yayın organı Daily Worker gazetesinde köşe yazarı olur. 1941'de Guthrie ile Seeger; Cisco Houston, Josh White, Leadbelly gibi sonradan hepsi de büyük ün kazanacak şarkıcılarla birlikte Almanac Şarkıcıları adlı grubu oluştururlar. Almanac'lar o yıllarda büyük hız kazanan sendikalaşma çalışmalarına katılırlar; grev alanlarında, kahvelerde çalar söylerler; grup olarak da pek çok şarkı üretirler. Guthrie bu sıralarda kendi yaşamını romanlaştırdığı "Zafere Doğru" kitabını yayımlar (Bu kitap 1969 da filme alınmıştır). Kitaba verdiği ad, Guthrie'nin şu sözleri anımsandığında daha bir anlam kazanır:

"Yenileceğini söyleyen şarkıları ... kötü talihinden sözeden şarkıları söylemiyorum ben. Bu tür şarkılarla kanımın son damlasına, son nefesime kadar savaşırım. Ben bu dünyanın senin olduğunu söyleyen şarkıları çalar söylerim. Ben şarkılarımda, ne kadar ezilmiş, horlanmış olursan ol, derinin rengi ne olursa olsun kendine güvenmen, işinle öğünmen gerektiğini söylerim."

GUTHRIE, SEEGER VE HAYS: "HALKIN ŞARKICILARI"

Woody Guthrie 1943'te Cisco Houston'la birlikte şileplerde bulaşıkçılığa başlar, gemisi Akdeniz'de torpillenip batar. Guthrie Amerika'ya döner, asker olur. 1945'de savaş bitince Guthrie, Pete Seeger ve Lee Hays "Halkın Şarkıları" grubunu kurarlar. 1945-49 yılları Amerika'da gericiliğin, şovenizmin ve baskının tırmanış dönemidir (1949'dan sonraki 5 yıl ise, tarihe, McCarthy dönemi olarak geçecektir.) Roosvelt'in ölümüyle "Yeni Düzen'in yerini Truman'ın "Hakça Düzen"'i (Fair Deal) alır. "Hakça Düzen"in reform denebilecek yanları yalnızca sözde kalır, gerici yanları ise tümüyle yasalaşır. 1946'da 5 milyon işçi greve gider. 1935 Yasası yürürlükten kaldırılır; örgütlenme, toplu sözleşme, grev hakları büyük ölçüde kısıtlanır. "Amerika'ya Karşı Çalışmaları Araştırma Komitesi"-nin aydınlar, sanatçılar üstündeki baskısı büyük boyutlara ulaşmıştır. 1948 ekonomik kriziyle işsizlerin sayısı 5 milyona, buna ek olarak yarı-işsizlerin sayısı 10 milyona çıkmıştır. CIA ve NATO kurulur. ABD KP'nin 12 yöneticisi ve avukatları hapsedilir. Kuruluş yıllarında ilerici bir niteliği olan CIO, toplam 1 milyon üyeli 11 ilerici sendikayı üyelikten çıkarır (CIO 1955'de AFL ile birleşecektir). Bu dönemde Guthrie ve Seeger başta olmak üzere tüm Halkın Şarkıları grubu gericiliğe, şovenizme, baskılara karşı mücadele verirler.

1946'da Guthrie, Sacco ve Vanzetti'nin 1927'de idam edildiği Boston'a gider, uzun incelemeler yapar, "Sacco-Vanzetti Baladları" diye bilinen 12 şarkıyı yazar ve plağa okur. Onun bu türden bir çalışması da 1930'lar sonunda olmuştu. Roosevelt o yıllarda ülkedeki korkunç işsizliğe -geçici de olsa- bir çare bulmak, ucuz elektrik enerjisi sağlamak amacıyla büyük barajlar yapacak kamu kuruluşları kurar. Bu kuruluşlar sermayenin yoğun hücumlarına hedef olur, Roosevelt zaman zaman komünistlikle (!) suçlanır. Bu kamu kuruluşlarından biri olan Bonneville Enerji Kurumu, kuzeybatıda, Kanada sınırı yakınlarında Columbia ırmağı üstünde büyük bir baraj kuracaktır. Bu barajın yapımına, aşırı pahalıya sattıkları elektriğin fiyatının düşeceğini anlayan küçük baraj sahibi şirketler şiddetle karşı çıkarlar. Kamuoyunu etkilemek için ünlü sinema oyuncularını propagandacı olarak tutarlar, uçaklardan milyonlarca bildiri atmayı da içeren yoğun bir kampanyaya girişirler. Kurum, Guthrie'yi yardıma çağırır. Guthrie Columbia ırmağını ve baraj alanını - kendi deyimiyle - "hemen hemen her dağdan, her tepeden; ağaç, direk ve kayadan, kısacası her yönden" inceler, bölgeyi gezer, çiftçilerle konuşur; sonuçta 26 şarkı yazar, bu şarkılar plağa alınır, tüm yö-

● KIZIL BAYRAK

Dalgalan zaferin göklerinde
Kızıl bayrak, kızıl bayrağımız.
Yükselen umudusun sen
Tüm sendikalı işçilerin
Dalgalan dünyanın her yerinde.

Dalgalan kızıl bayrak, özgürlüğün rüzgarında
Dalgalan kızıl bayrak, dağıt savaş bulutlarını.
Dalgalan kızıl bayrak, dalgalan, dalgalan
Dalgalan kızıl bayrak, getir barışı, mutlu yarını.

● BU DÜNYADA YERİM YOK ARTIK BENİM

Evim barkım, yerim yurdum yok
Aldım başımı dolaşır dururum
Bir gezginci işçiyim işte
O kent senin, bu kent benim
Nereye gitsem polis yakama yapışır
Bu dünyada yerim yok artık benim

Anam babam kardeşlerim tükendiler
Bitmez tükenmez yollarda
Milyonlarca insanın süründüğü
Kızgın, tozlu, sonsuz yollarda
Zenginler elimden aldılar evimi
Beni yerimden yurdumdan ettiler
Bu dünyada yerim yok artık benim

Çiftçiydim, çiftçi dediysem ortakçı
Kendimi bildim bileli yoksul
Ürünlerimiz bankerlerin kasasını doldurdu hep
Karım kandil gibi söndü
Düştü öldü günün birinde
Bu dünyada yerim yok artık benim

Aldım başımı dolaşıp duruyorum
Gezip dolaştıkça gördüm
Şu dünya ne kadar büyük
Ne kadar tuhaf şu dünya
Tüm dalavereciler zengin
Tüm emekçiler yoksul
Bu dünyada yerim yok artık benim

● BİLMEK İSTİYORUM

Bilmeliyim ahbap, bilmek istiyorum
Nereye gitsem her yanımda aç insanlar
- Dostlarım, yoldaşlarım- bana soruyorlar
Bilmeliyim, evet, bilmek istiyorum.

Neden doğru dürüst bir işim yok?
Oysa bu eller ekmenin, sürmenin, biçmenin ustası.
Yasalarınız neden beni yerimden yurdumdan sürdü?
Bilmeliyim ahbap, bilmek istiyorum.

İşe yarar ne iş yaptınız şimdiye kadar
-Beni soymaktan öte- sorarım size.
Kaçıp saklandığınız evleri bile ben yaptım size,
Hem neden, kimden kaçıyorsunuz, bilmek istiyorum.

Bizi hapislerde çürüten sizsiniz,
Hastaneleriniz, Tımarhaneleriniz tıklım tıklım.
Polisleriniz neden vuruyor sendikalı işçileri?
Açık konuşun beyler, bilmek istiyorum.

Neden iş bulamıyoruz, boşta geziyoruz?
Neden ekmek alacak paramız yok, neden?
Neden hepimiz açlığa mahkum olduk?
Soruyorum, beyler, çünkü bilmek istiyorum.

reye dağıtılır; Grand Coulee Barajı gerçekleşir. Bu şarkılar arasında Guthrie'nin kimi ünlü şarkıları vardır, bunlardan "Çağılda Columbia, çağılda / Karanlığımızı ışığa boğ" şarkısı özellikle ünlüdür.

GUTHRIE'NİN GİTARI: "BU SİLAH FAŞİSTLERİ ÖLDÜRÜR!"

Guthrie 1500'den fazla şarkı yazmıştır, bunların hiçbiri için telif hakkı çıkarmamıştır. Onun en ünlü şarkısı 1940'da yazdığı "Bu ülke benim ülkem" şarkısıdır. Başkaca ünlü şarkıları arasında "Hoşça kalın" (So long), "Sendikalı kız" (Union maid), "Bu dünyada yerim yok artık benim" (Ain't got no home) ve Steinbeck'in Gazap Üzümleri'nden şarkılaştırdığı "Tom Joad"'u sayabiliriz. Onun en başarılı şarkıları arasında büyük bir sayı tutan çocuk şarkılarını da anmalıyız.

Guthrie 1954'te tedavisi olmayan Huntington hastalığından hastaneye yatar, 1967'ye kadar 13 yıl bitkisel denebilecek bir yaşam sürer, 3 Ekim 1967'de ölür. Artık yaşamından tümden umut kesildiği bir dönemde, 1966'da, Amerikan Hükümeti ona Grand Coulee Barajı'nın gerçekleşmesindeki hizmetleri için büyük ödül verir, bir hidroelektrik santrala da onun adı verilir (Oysa Guthrie tüm yaşamı boyunca FBI tarafından izlenmiştir). Doğduğu Okemah kasabasına bir heykelinin dikilmesi girişimine ise 1971'de kasaba sakinleri "Buraya bir komünistin heykeli dikilemez" diye karşı çıkarlar.

Woody Guthrie'den geriye üstünde "Bu Silah Faşistleri Öldürür" yazılı gitarı, 1500'den fazla şarkısı, "gelmiş geçmiş en büyük halk şarkıcısı" ünvanı ve azgın kapitalist bir toplumda namuslu, dürüst bir yaşamın; yoğun antifaşist mücadelenin gelecek kuşaklara hep örnek olacak anısı kaldı.

AST onaltıncı yaşını doldurdu

MAHMUT TUNABOYLU

"Ne salt geçim kaygusu ile kendisini pis bir ticaretin içine gömen tiyatro, ne de belli bir azınlığın eğlencesine çerez olacak bir tiyatro, ne karşı olduğu düzenin politikasında onun dümen suyuna memurcu sanat, ne de salt güldürü dilenciliği... Zorlu koşullarda bile söyleyecek sözü ve yapacağı olanların, bunun mücadelesini verdikleri çağımızda, halktan yana yeni bir gerçeği yaratmanın görevini böylesi bir sanat hareketi içinde yükümlenmişlerin tiyatrosu"(*)

1963 yılında özel ve ödenekli tiyatroların yoz tutumlarına, düzene, memurcu anlayışa karşın Asaf Çiyiltepe gibi öncü bir tiyatro adamınca kurulan Ankara Sanat Tiyatrosu (AST), günümüzde birçok tiyatronun havlu atmasına, Yeşilçam'ın pis girdabına, TV reklamlarının hizmetine girmesine karşın, yanında olduğu işçi ve emekçilerin mücadelesinde sanata ve tiyatroya düşen görevlerin bilincinde olarak günümüze değin ulaştı.

12 Mart'ın o ünlü "balyoz harekatı"ndan da nasibini alan birçok oyunu yasaklanan, kapısına kilit vurulan, oyuncuları tutuklanan "Siz de Yedi Kocalı Hürmüz'ü oynasanıza" gibi Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan ilginç öneriler alan AST, sözüm ona birçok ünlü burjuva "sanatçı"sının "mali kriz", "TV rekabeti" gibi bahenelerle üstünü örtmeye çabaladıkları ve yoz sanata karşın, tiyatroya ve sanata düşen görevlerin bilincinde.

Bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi geliştikçe tutunamayan, kitleleri artık burjuva masallarıyla uyutamayan ve sonunda tiyatro salonlarını "garaj" yaparak bu işten "vazgeçenler" aslında tiyatro ve sanat için iyi bir temizlik.

1963 yılından 12 Mart dönemine dek AST - sırasıyla değil - şu oyunları oynadı: Sermet Çağan'ın çağdaş tiyatromuzda bir aşama uğrağı sayılan ve toplumsal sorunları diyalektik bir yöntemle ele alan "Ayak Bacak Fabrikası"; Bertolt Brecht'in Hitler faşizminin tırmanışını karikatürleştirerek anlattığı "Arturo Ui'nin Yükselişi"; Orhan Kemal'in suçluluğu önleme yolunun insanları hapishanelere doldurmak değil, asıl onların oraya düşmesinin nedeni olan kapitalist toplum düzeninin değiştirilmesi gerektiğini vurgulayan "72. Koğuş", Arman Salacrou'nun İşçilerin başkaldırması olayını angaje tiyatrosu biçiminde anlatan "Durand Bulvarı"; Reşat Nuri Güntekin'den Turgut Özakman'ca uyarlanan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş yıllarını alaya alan, bozuk yönetimi inceleyen Gogol'ün "Müfettiş"i örneği "Sarıpınar 1914"; Yine Orhan Kemal'in bir oyunu olan ancak o zamanki AST yöneticisi Güner Sümer'ce oyunun yalnızca humanist içeriğinin yansıtıldığı asıl temanın işlenemediği "Eskici Dükkanı"; Erol Aksoy'un "Otlak"ı; Fikret Otyam'ın doğuda kaçakçılık sorunu ve gerçeklerini anlatmaya çalıştığı "Mayın"; Cahit Atay'ın köy sorunlarını ve mistik anlayışı eleştirdiği "Sultan Gelin", Ünlü yazar Gogol'ün bürokrasi çarkının nasıl işlediğini anlattığı "Müfettiş" ve kişinin düzenle çatışması "Bir Delinin Hatıra Defteri"; Maksim Gorki'nin "Küçük Burjuvalar", İsmet Küntay'ın Kurtuluş Savaşı'nı gerçek bir yaklaşımla ortaya koyduğu "Tozlu Çizmeler"; ve bu dönemde bir kaç anlamsız oyun "Viktor", "Heykel", "Pazar Gezintisi", S. Kudret Aksal'ın "Kral Üşümesi", Samuel Becket'in "Godot'yu Beklerken".

12 Mart döneminde yasaklamalar ve baskı dönemi başlıyor AST için. Önce Oktay Arayıcı'nın "Seferi Ramazan Bey'in Nafile Dünyası" yasaklanıyor. Jean Anoulh'ın "Jan-Dark Olayı" oyununun tekst'i inceleniyor ve inceleme sonucunda oynanmasında "sakınca" bulunuyor. Güngör Dilmen Kalyoncu'nun "Canlı Maymun Lokantası"da aynı akibete uğruyor.

Bu dönemde AST daha önce oynanan "Hamdi" ile Aziz Nesin'in "Gol Kralı Sait Hopsait" adlı oyunlarını oynamak zorunda kalıyor. Ancak "Gol Kralı Sait Hopsait" oyununun oynandığı sırada AST oyuncularının hemen hepsi tutuklanıyor, topluluk parçalanmaya çalışılıyor. Yılmıyor AST, kadrosunu inançlı ve genç oyuncularla yeniden kuruyor, Anadolu'ya çıkıyor.

AST'ın bu dönem oynadığı en güçlü oyun kuşkusuz Bertolt Brecht'in "Hitler Rejiminin Korku ve Sefaleti"dir. 1933-1938 Nazi Almanya'sını anlatan oyun, Ankara'da dört kez oynandı. Beşinci kez oynandı. Beşinci kez Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerine oynanırken Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı'nın 6134/14267 ve 4 Nisan 1972 tarihli bildirimi ile yasaklandı. Tabii tiyatronun kapısına kilit vurmak da ihmal edilmedi.

Oyunları yasaklanan, kapısına kilit asılan, oyuncuları tutuklanan AST, tası tarağı toplayıp köşesine çekilmedi. Mücadeleye değişik isimle de olsa devam etti.

Yitirdiğimiz değerli yazar İsmet Küntay'ın "Evler Evler"i ve "403. Kilometre"si, AST'ın son dönem oyunlarından ikisi. İki başarılı oyunu. Bilgeşu Erenus'un "El Kapısı" Almanya ve Almancı işçilerin gerçeğini vurgulayan oyunu. Bertolt Brecht'in Gorki'den oyunlaştırdığı ve sosyalist gerçekçiliğin ürünlerinden "Ana", yine Brecht'in "Komün Günleri", Ömer Polat'ın "Aladağlı Mıho"su ve "804 İşçi", Uğur Mumcu'nun "Sakıncalı Piyade"si, Vasıf Öngören'in "Zengin Mutfağı".

AST, günümüzün "en tutarlı" tiyatrosu ünvanını boşuna taşımıyor elbet. Öncelikle "görevci" sanat yapıyor, yaptığının bilincinde. Oyunlarını özenle seçiyor, repertuar tiyatrosunun seçkin örneği oluyor.

12 Mart öncesi ve günümüze değin oynanan oyunların hemen hepsi faşizmin "ikiyüzlüce aldatan" pisliğini sergiliyor. Günümüzde sanata düşen görev de bu aslında. AST ayrıca faşizme karşı mücadelesinde bir "tiyatro okulu" olarak da görevini sürdürmesini biliyor.

Günümüzde sanatın görevinin, irrasyonalizm'e, şovenizm'e ve ırkçılığa, yobazlık ve insanlık dışılığa kısaca faşizme karşı olması gerektiğinin bilincinde, mücadelesini bu çerçevede sürdüren AST sanatın "görevlerinin ne olduğunu"kuş tüyü minderlerde hâlâ tartışanlara karşın dimdik ayakta. Ve bu görevin omuzlarına yüklediği ağır sorumlulukla nice onaltıncı yıllara hazırlanıyor.

(*) Rutkay Aziz - AST Grup Yönetmeni, Tiyatro 73 dergisi, sayı: 15, s.21

AST 12 Mart sıkıyönetimleri tarafından mühürlenmişti.

1979: İşçi sınıfı için zorlu bir mücadele yılı

1978 yılının son günlerinde Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu'nun (TİSK) yaptığı "1977 İşgücü Maliyeti ve Çalışma İstatistikleri" başlıklı bir araştırmanın sonuçları günlük basında yayınlandı. TİSK Genel Sekreteri Rafet İbrahimoğlu, konfederasyonca yapılan araştırmanın sonuçlarını 15 Aralık tarihli TİSK Haber bülteninde şöyle açıkladı:

"Araştırma sonuçlarına göre bulunan günlük ortalama ücret 248,44 TL.dır. Bu rakam 1977 yılında ücretlerin % 39,1 oranında arttığını göstermektedir.

"Ancak Türkiye'de bu ücretin kanun gereği 365 gün içinde ödenmesine karşılık, yıllık izin, hafta tatili, ulusal bayram ve genel tatil günleri ayrıca haftalık ve mazeret izinleri dolayısıyla bir yılda fiilen en çok 275 gün çalışıldığı bir gerçektir. Bu nedenle işçilerimizin fiilen çalıştıkları gün başına düşen ücret, sosyal yardım ve yan ödemeler tutarının 406,16 TL. olduğu bu araştırmamızda tespit edilmiştir.

"Konfederasyonumuz araştırması, ülkemizde sendikalaşma oranının % 87,4 olduğunu göstermiştir. Bu durum Türkiye'de OECD ülkelerine kıyasla fevkalade yüksek bir sendikalaşma hareketinin mevcut olduğunu belirlemektedir."

TİSK Basın bülteni, "Toplumsal Anlaşma"yı yalnızca kamu sektörünü kapsaması bakımından ve "ücret ve sosyal yardım artışlarına makul bir çizgi getirmekten de uzak kaldığı" için eleştirerek noktalanıyor.

Bu araştırmayı, yapılış amacı, günlük basına yansıtılma biçimi ve vardığı sonuçlar bakımından, burjuvazi adına, onun en güçlü örgütlerinden TİSK'in işçi sınıfına yönelttiği bir saldırı olarak nitelemek gerekir. Sınıf mücadelesi içinde burjuvazinin işçi sınıfının kazanımlarına yönelttiği çok çeşitli saldırıların bir parçasını oluşturan bu "araştırma", 1979'a girerken, işçi sınıfının önünde duran görevlere de ışık tutuyor. Ayrıca 1979 başında geçen yıla ilişkin yapılabilecek değerlendirmelerin somutlanmasına yardımcı oluyor.

TİSK MİLYONLARCA İŞÇİYİ YOK SAYIYOR

TİSK "araştırması" burjuvazinin genel olarak sınıf çıkarları ve özel olarak 1978 yılı sonunda içinde bulunduğu durum ve ileriye yönelik hazırlıkları bakımından, kamuoyuna hakim kılmak istediği bir dizi temel kanıyı somutlama amacını yansıtıyor. Bir başka deyişle TİSK, araştırmaya başlarken, burjuvazinin sınıf çıkarlarının 1978 yılı sonundaki zaman kesitinde gerektirdiklerini hesaplayarak, varmayı hedeflediği sonuçları saptamış. TİSK'in araştırmaya başlarken varmayı hedeflediği sonuçları sırasıyla ele almak gerekiyor. İlki şöyle: Türkiye'de sendikalaşma oranı son derece yüksektir. TİSK basın bülteni bu konuda yüzde 87,4'lük bir sonuç buluyor. Ve "Bu durum Türkiye'de OECD ülkelerine kıyasla fevkalade yüksek bir sendikalaşma hareketinin mevcut olduğunu belirlemektedir" diyor.

Türkiye'de işçilerin sendikalaşma oranı konusunda resmi veriler ise şu sonuçları veriyor: *"Halen toplu sözleşmelerden yararlanan işçi sayısı toplam istihdam içinde çok düşük bir pay oluşturmaktadır. En son bilgilerden, bir milyona yakın işçinin toplu sözleşmelerden yararlandığı anlaşılmaktadır. Sendikalı işçi sayısının 2 milyon dolayında olduğu düşünüldüğünde, toplu sözleşme yapan işçiler, sendikalı işçilerin ancak yarısını meydana getirmektedir." (DPT 1978 yılı Programı, Haziran 78, s. 281)*

Bu demektir ki, resmi istatistik verilerle potansiyel olarak sendikalaşabilecek 6 milyon dolayındaki çalışan kesimde fiilen sendikalı olan (toplu sözleşmeli) işçi sayısı 1 milyondan azdır.

Oysa TİSK araştırması *tüm Türkiye*, de sendikalaşma oranının yüzde 87,4 olduğunu ilan ediyor. Bu sonuca ve araştırmanın diğer tüm sonuçlarına 11 işveren sendikasına üye 423 işletme kapsamında varılıyor. Bulunan rakamın, gerçekte şöyle ifade edilmesi gerekiyor: İşveren sendikalarının bulunduğu işyerlerinde, işçilerin sendikalaşma oranı yüzde 87,4'tür. İşveren sendikalarının ezici çoğunlukla işçilerin sendikalaştığı işyerlerinde örgütlendiği gerçeğini burada yinelemek gerekiyor.

TİSK'in Türkiye'de sendikalaşma oranını böylesine yüksek göstermesi kuşkusuz bir rastlantı değil. Çünkü "ekonomik bunalımın, fiyat artışlarının nedeni toplu sözleşme zamlarıdır" iddiasını olabildiğince genişletmesine elverecek "sağlam" bir temele ihtiyacı var.

TİSK, MESS'İ ÜYELERİNE ÖRNEK GÖSTERİYOR

Bunu izleyen diğer sonuçlara geçmeden, TİSK "araştırmasının" kapsamı üzerinde durmak gerek. Araştırmanın yalnızca işveren sendikalarının örgütlü bulunduğu işyerlerinde yapılmasının yanısıra, kapsama alınan işkollarının seçimi de son derece anlamlı. Kapsamdaki 423 işyerinden 221'i MESS ve Kimya İşverenleri Sendikasına bağlı. Madeni eşya işkolunda kalifiye işçi oranının ve dolayısıyla işçi ücretlerinin; kimya işkolunda ise uluslararası tekellerin, sömürü ve kâr oranının ve yine sonuç olarak işçi ücretlerinin en yüksek olduğu iki işkolu olduğu biliniyor. Bu iki işkolu aynı zamanda Türkiye'de en ileri teknolojinin kullanıldığı işkolları arasında yer alıyor.

Buna karşılık tekstil, lastik, ağaç vb. ortalama işçi ücretlerinin daha düşük olduğu işkolları araştırmada kapsam dışı tutuluyor. Bu seçimi "teknik" nedenlerle açıklamak olanaksız. Çünkü örneğin tekstil işkolunda işveren sendikalarının yaygın ve güçlü olduğu biliniyor. Demek ki tekstil ve benzeri işkolları, ortalama işçi ücretlerinin ve işçilerin sendikalaşma oranının düşüklüğü nedeni ile kapsam dışı bırakılıyor.

"Araştırma" kapsamındaki toplam 423 işyerinden 181'inin MESS'e bağlı işyerleri olması da bir rastlantı değil. Bu, 1979 yılının Eylül-Ekim aylarında süresi tamamlanacak, uzun süren "MESS grevi" sonucu imzalanan toplu iş sözleşmelerinin sonuçlarının vurgulanmasına gösterilen özenin bir ifadesi.

Sözü geçen araştırmada kapsam içindeki 11 işkolunun ortalama çıplak ücret düzeyleri de veriliyor. Bu tablonun çok kısa bir incelemesi, MESS işyerlerinde ortalama ücretlerin sadece toprak ve deri işkollarındaki ortalama çıplak ücretlerden yüksek ve gıda işkolu ile hemen hemen eşit olduğunu gösteriyor. Böyle bir sonucun inandırıcı olup olmayacağı bir yana, açık saptırma bize "araştırma"ya ne ölçüde güvenebileceğimiz ipuçlarını veriyor. Fakat TİSK üye sendikalarına MESS'i örnek göstermeye çalışıyor.

1978: İŞTEN ÇIKARMALARDA REKOR YILI

1978 yılının 15 Aralık tarihinde, 6397 işçi grev mücadelesini sürdürürken, 40 bin tekel işçisinin direnişi anlaşma ile sonuçlanıyor, 7714 işçinin direnişi ise devam ediyordu.

Sermaye sözcülerinin grevlerle kaybedilen işgünü üzerine sürdürdüğü sayısız yakınma, bir başka rakamla tamamlandığında anlam kazanıyor. Yine resmi istatistik verilere göre iş kazaları ve meslek hastalıkları ile kaybedilen işgünü sayısı, grevlerle kaybedilen işgünü sayısını 8 kat aşıyor. İşçilerin işgüvenliğini sağlama ve bu konuda işverenleri denetleme konusunda bugün bulunulan nokta ise şu rakamlarla somutlanıyor: Türkiye'nin, işçi ve işyeri sayısının en yüksek ve işyerlerinin denetiminin en üst düzeyde olduğu üç büyük ilinde, Ankara, İstanbul ve İzmir'de, SSK'ya tabi işyerlerinde ortalama olarak sadece 18'de biri işgüvenliği müfettişlerince denetleniyor. SSK kapsamı içindeki işyerlerinde 18'de birde kalan bir ortalamanın Türkiye'de işgüvenliğinin denetimi konusuna verilen önemin ve ciddiyetin kıstası saymak gerekiyor.

1978 yılının işçi olaylarının değerlendirilmesi ayrı ve ayrıntılı bir araştırma konusu. Ancak geçerken, 1978'in bir önemli olayının altını çizmek gerekiyor: Geride bıraktığımız yıl içinde toplu işçi çıkarmaların alabildiğine yoğunlaşması. 1978 yılı içinde yalnızca tekstil fabrikalarından 17 bin, madeni eşya işkolunda 15 bin, kimya ve ilaç fabrikalarından 3 bin, lastik plastik işkolunda 3 bin, deri işkolunda 2.500 işçi işten çıkartıldı. Büyük sermayenin sözcüleri hammadde ve döviz darboğazı sonucu üretimi düşürmek ve toplu işçi çıkarmak "zorunda kaldıklarını" belirtiyorlar. Yılın son günlerinde Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Koç, bundan sonra da hammadde bulamazlarsa işçi çıkarmaya devam edeceklerini açıklıyor. Milyonlarca işsize yeni onbinlerin katılması, sermayenin döviz ve hammadde sorununu aşmasının zorunlu bir gereği olarak niteleniyor. Ama bu olay bile sermaye basınında bir başka boyutu ile ve çarpıtılarak yansıtılıyor. TİSK, "yalnızca üyesi işverenlerin 1978'in son on ayında 565 milyon lira dolayında kıdem tazminatı ödemek zorunda bırakılmış olmasından" yakınıyor. *(17 Aralık 78, Tercüman)*

ÇETİN BİR MÜCADELE İŞÇİ SINIFINI BEKLİYOR

Artan fiyatlarla, satın alma gücü boyuna düşen ücretlerle, toplu işçi çıkarmalarla, Yargıtay 9. Hukuk dairesinin işçi sınıfının demokratik kazanımlarını geçersiz kılan, budayan sayısız kararı ile, Toplumsal Anlaşma ile sürüp giden iş kazaları, grevler, lokavtlar ve direnişlerle 1978 yılı geride kaldı.

1979, MESS ile Maden-İş arasında imzalanan toplu sözleşmelerin yanısıra hemen tüm işkollarında çoğunluk toplu sözleşmelerin bitim ve yenilenme yılı olacak. Döviz ve hammadde darboğazının süreceği ve bunun sonucu toplu işçi çıkarmaların artarak devam edeceği, enflasyon-devalüasyon-enflasyon zinciri içinde emekçi kitlelerin çalışma ve yaşam koşullarındaki gerilemenin sürüp gideceği, görünen gerçekler.

Sonuç olarak 1979'a girerken, emperyalizme bağımlı Türkiye kapitalizminin derinleşen bunalımı ve keskinleşen sınıf mücadelesi içinde Türkiye işçi sınıfını ve emekçileri zorlu bir yıl bekliyor. Büyük burjuvazinin, ideolojik, politik ve ekonomik-demokratik plandaki saldırılarını göğüslemenin, elde edilmiş kazanımları korumanın ve yeni mevziler için mücadeleyi güçlendirmenin biricik yolu, işçi ve emekçi kitlelerin bilinç ve örgütlülük düzeyini yükseltmek, sağlamlaştırmak, yaygınlaştırmaktır. Burjuvazinin sınıf mücadelesinin bütünü içinde her planda artan ve artmaya devam edeceği belli olan baskı ve saldırılarını göğüslemenin başka yolu yoktur.